

ARAP DİLİNDE ÇEVİRİNİN EPİSTEMOLOJİK DEĞERİ

ABDULLAH SERTKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ARAP DİLİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MAYIS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 1 (bir) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Abdullah
Soyadı : SERTKAYA
Bölümü : ARAP DİLİ EĞİTİMİ
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Arap Dilinde Çevirinin Epistemolojik Değeri

İngilizce Adı: Epistemological Value of Translation in Arabic

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkeler uydugumu, yararlandigim tum kaynaklari kaynak gosterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttigimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Abdullah SERTKAYA

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Abdullah SERTKAYA tarafından hazırlanan “Arap Dilinde Çevirinin Epistemolojik Değeri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Yabancı Diller Anabilim Dalı, Arap Dili Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Murat ÖZCAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Arapça Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı

Başkan: Doç. Dr. Celal Turgut KOÇ

Gazi Üniversitesi, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı

Üye: Doç. Dr. Muammer SARIKAYA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Arapça Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı

Tez Savunma Tarihi: 16/05/2019

Bu tezin Arap Dili Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Anneme Babama!

Küçük yaştan itibaren din, vatan, millet ve bayrak gibi mukaddesatıma bağlı olmam için dualarla beni yetiştiren annemi babamı rahmetle anarım.

Annem babamın ruhlarına bu eserimi ithaf ederim.

Eşim Züleyha, çocuklarım Fatma Betül, Hasan ve Mustafa'ya tez aşamasında gösterdikleri sabırlarından dolayı teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde büyük emek veren hocalarıma şükranlarımı sunarım.

TEŞEKKÜR

Yıllar sonra mezun olduğum bölümde Yüksek Lisans yapmamda büyük teşviklerini gördüğüm muhterem hocam Prof. Dr. Musa YILDIZ başta olmak üzere, tezin araştırılması, yazımı, okunması gibi işlerde beni yalnız bırakmayan, tecrübesiyle rehberlik ve danışmanlık yapan Doç. Dr. Murat ÖZCAN'a, zaman zaman bir araya gelindiğinde sorularıyla beni düşündüren, tez yazımını hızlandıran ve teşvik eden Doç. Dr. Celal Turgut KOÇ'a, eğitimde hata analizleri, öğrenmenin geçerlilik ve güvenilirliğinin öğrenilmesinde bana emek veren Dr. Öğr. Üyesi Cihaner AKÇAY'a, çevirinin epistemolojisi alanında görüşmelerimizde ilham veren Prof. Dr. Mehmet Hakkı SUÇİN'e, eserinden faydalandığım Doç. Dr. Erdinç DOĞRU'ya, Arş. Gör. Emrullah DALMIŞ'a ayrıca Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrenci işleri hizmetlerini yürüten Ceylan YAVUZ KONUK'a ve bütün çalışanlara, tezi şekil açısından inceleyen araştırma görevlilerine, üniversitemizin kütüphanesinde okuma hizmetlerinde fedakâr bir şekilde yardımcı olan personele ve grafiklerin hazırlanmasında emeği geçen Naci SÖNMEZ'e şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

ARAP DİLİNDE ÇEVİRİNİN EPİSTEMOLOJİK DEĞERİ

Yüksek Lisans Tezi

ABDULLAH SERTKAYA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MAYIS, 2019

ÖZ

Bu çalışma lisans öğrencilerinin Arap dili çevirilerindeki epistemolojik değerini araştırmaktadır. Lisans öğrencileri, 2. ve 3. Sınıflar şeklinde gruplandırılmıştır. Çalışmaya, Lisans 2.sınıf öğrencilerinden 37 kişi, lisans 3. Sınıf öğrencilerinden de 37 kişi olmak üzere toplam 74 kişi araştırmaya katılmıştır. Verilerin toplanılmasında, “görüşme, anket yöntemleri”, bireysel ve inançlar hakkında bilgi edinme sanatı olarak nitelendirilen görüşme yönteminin “Odak Grup Görüşmesi” tekniği uygulanmıştır. Araştırma bulguları, çeviride kullanılan kuram ve stratejilerin öğretildiği, fakat çeviri beceri düzeylerinin istenilen seviyede olmadığını göstermektedir. Ayrıca bu çalışma, amatör ve profesyonel çevirmen arasındaki farklılığa işaret etmektedir. PUKÖ (Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al) yaklaşımıyla çeviri yapılmasını da önermektedir.

Anahtar Kelimeler : Çeviri kaybı, çeviri eğitimi, PUKÖ, çevirinin epistemolojisi
Sayfa Adedi : 70
Danışman : Doç. Dr. Murat ÖZCAN

**THE EPISTEMOLOGICAL VALUE OF THE TRANSLATION IN
ARABIC**

M.S. Thesis

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

MAY, 2019

ABSTRACT

This study investigates the epistemological value of undergraduate students in Arabic language translations. Undergraduate students are grouped into 2nd and 3rd grades. From the total of 74 students who enrolled in the study 37 of them were 2nd grade and the remained 37 were 3rd grade undergraduate. Data were collected, by "interview and survey methods" which is called the art of learning of individual and beliefs. The focus group interview technique was applied. The research findings show that the theory and strategies used in translation are taught in the university, however the level of translation skills were not at the desired level. This study points out the difference between amateur and professional translators and also recommends the translation should be done by PACM (Plan-Apply-Check-Measure) approach.

Key Words: Translation loss, translation education, PACM, epistemology of translation,

Page Number: 70

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Murat ÖZCAN

ŞEKİLLER TABLOSU

Grafik 1. Kuram / strateji farklıdır	35
Grafik 2. Kuram / strateji farklıdır	35
Grafik 3. Türkçe-Arapça çeviri yapmak zordur	36
Grafik 4. Türkçe-Arapça çeviri yapmak zordur	36
Grafik 5. Çeviride stratejinin adı	37
Grafik 6. Çeviride yönteminizin adı	38
Grafik 7. Çevirinin doğrulanması	38
Grafik 8. Çevirinin doğrulanması	39
Grafik 9. Yerli yabancı çevirmen	40
Grafik 10. Yerli yabancı çevirmen	40
Grafik 11. Çeviri alanları	41
Grafik 12. Çeviri alanları	42
Grafik 13. Anladığımı çeviririm	42
Grafik 14. Anladığımı çeviririm	43
Grafik 15. Eş dizimi tercüme ediniz	44
Grafik 16. Standart eşdizimsel anlam	44
Grafik 17. Serbest eşdizim çevirisi	45
Grafik 18. Sınırlı eşdizim çevirisi	45
Grafik 19. Bağımlı eşdizim çevirisi	46
Grafik 20. Sözcük dizilişlerinin çevirisi	46
Grafik 21. Özel isim çevirisi	47
Grafik 22. Biçimsel sözcük tekrarı	48
Grafik 23. Arapça tekrarlı sözcüğün anlam aktarması	49
Grafik 24. Çıkarma yoluyla çeviri	50
Grafik 25. Açıklama stratejisi	50
Grafik 26. İletişimsel çeviri	51
Grafik 27. Sözcüğün anlamsal çerçevesi	52
Grafik 28. Özel isim kısaltmaları	53

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT	vii
ŞEKİLLER TABLOSU	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU	11
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	12
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	13
1.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	13
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	13
1.6. TANIMLAR.....	14
BÖLÜM II	17
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	17
2.1. EPİSTEMOLOJİ: BİLGİBİLİM.....	17
2.2. BİLGİ İLE BİLİM ARASINDAKİ FARK	20
2.3. METİN NEDİR?	22
2.4. METİN TÜRLERİ.....	22

2.5. KURAMIN ÖNEMİ	23
2.6. ÇEVİRİDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER	23
2.7. ÇEVİRİ EĞİTİMİ.....	25
2.8. ÇEVİRİNİN EPİSTEMOLOJİK DEĞERİ İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR	30
BÖLÜM III.....	31
YÖNTEM	31
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	31
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	31
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI	32
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	32
BÖLÜM IV	33
BULGULAR VE YORUM.....	33
4.1. HER İKİ SINIF İÇİN HAZIRLANMIŞ ORTAK MADDELERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	34
4.2. İKİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ MADDELERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR ...	44
4.3. ÜÇÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ MADDELERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	50
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	56
KAYNAKLAR.....	62
EKLER	66
EK 1: İKİNCİ SINIFLARA UYGULANAN ANKET	66
EK 2: ÜÇÜNCÜ SINIFLARA UYGULANAN ANKET.....	68

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bireyler küçük yaşlardan itibaren yaşadıkları toplumun kurallarını, gelenek ve göreneklerinin yanında dilini de öğrenmeye başlarlar. Ayrıca bireyler günlük yaşantıları dışında okullar gibi formel eğitim veren kurumlar aracılığıyla da hayatları boyunca öğrendikleri yabancı dildeki okuma, dinleme, anlama ve yazmaya dair bilgi ve davranışları kazanırlar. Dil becerilerine ait bilgi ve davranışları kazandırırken izlenen yollar birbirlerinden farklılık göstermektedir ancak hepsi ortak bir amaca hizmet etmektedirler. Bu amaç; çevresinde olup bitenlerin farkında olan ve bunlara çözüm önerileri bulabilen, problem çözme yeteneğine sahip, teknolojiyi kullanabilen, kendi kendisine yetebilen, kendisine güvenen, bilimsel düşünebilen ve çağına uyum sağlayabilen küresel dil becerilerine sahip vatandaşlar yetiştirmektir.

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarından biri de tüm fertleri beden, zihin, ahlak, ruh, duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir. Milli Eğitim anlayışımızın içerdiği niteliklerde öğrenciler yetiştirmek tüm eğitimcilerin temel amacıdır. Okullarda yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri sonucunda çağa ayak uydurabilen, problem çözebilen, bilimsel dil becerilerine sahip bireyler oluşturulabilmesi eğitim ile ilgili yenilikleri yakından takip edebilen bireylerle sağlanabilecektir. Bu amaçla Çeviri temel ilkeleri çerçevesinde bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Epistemoloji, felsefenin bir dalı olarak bilgi problemleri üzerinde çalışmaktadır. Epistemoloji, bilginin ortaya çıkışı, doğası, kaynağı ve sınırları gibi temel problemlere

çözüm arar. Çeviri işlemi, çeviri süreçleri açısından bakıldığında, bilgi üretmek üzerine kurulu olduğu açıktır. Çeviriyi yapan çevirmen de bilgi üreticisi rolünü üstlenmektedir. Bu bağlamda, çevirmen, birey ya da toplumun siyasal, sosyal ve ekonomik ihtiyacı olan bilgiyi ortaya çıkarmaktadır. İster çevirmen profesyonel olsun isterse amatör olsun, çevirmenin hatasız ya da doğru çeviri yaptığına inanabilirsiniz. Fakat bu inancınız, bilgi felsefesi açısından değerlendirilirse, bilgi midir? Bu durum, sorusunu akla getirir. Nitekim inanç, kimi kullanımlarda bir şeyin kesin kabulü anlamına gelirken kimi kullanımlarda ise zan, kanaat anlamına gelmektedir. (Başdemir, 2011, s. 36)

Öte yandan, Milli Eğitim Bakanlığı AB yabancı Dil Programı çerçevesinde öğretim programının vizyonunu “bireysel farklılıkları ne olursa olsun bütün öğrencilerin yabancı dil okuma, anlama, dinleme ve konuşma becerisine sahip yetişmesi” şeklinde açıklamıştır.. Özellikle son yıllarda dünyada olduğu gibi Türk Milli Eğitim müfredatı da bu doğrultuda gelişme göstermiştir. Çünkü içinde bulunduğumuz çağda, insan beyninin işleyişinin sırları çözüldükçe davranışlarımızın nedenleri anlaşılmaya başlamış buna bağlı olarak da toplumların kavramları ve düşünce yapıları da değişmiştir. Böylece yeni bir birey modeli gündeme gelmiştir.

Çevirinin geçerliliği ve güvenilirliği konusunda yapılacak olan bu çalışma yabancı dil çeviri konusunda yeni neslin çeviri becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacağı gibi çeviri biliminin daha iyi anlaşılması konusunda ufuk açması hedeflenmektedir.

Türkiye’deki yabancı dil öğretimi, dünya standartlarına ulaşamadığı savıyla eleştirilmektedir. Bu savı öne sürenlere göre, yabancı dil öğretiminde dünya standartlarını yakalayamamanın başlıca sebepleri; vasıfsız öğretmen, eğitim-öğretim için gerekli materyallerin eksikliği, öğretmenin yöntem seçiminde hataya düşmesi veya dil öğretimi hedeflerinin belirlenmemesi olarak sıralanabilir.

Yabancı dil öğretiminde başarıya ulaşmanın etkili yollarından biri modern ve öğrenciye uygun dil öğretim metotlarının seçilip, amaçlarına hizmet edebileceği şekilde kullanılmasından geçmektedir. Bu yapılırken dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin de ihmal edilmemesi gerekmektedir, çünkü yabancı dil öğretiminde başarıya ulaşabilmek için dört temel dil becerisinin (farklı oranlarda) önemi söz konusudur.

Bu araştırma; Arapça çevirinin geçerlilik ve güvenilirliğinin yeri ve öneminin ortaya koyulması, Arapça Çevirinin, Arapça lisans öğrencilerinin çeviri becerilerinin epistemolojik değerine ilişkin kavramların oluşmasında ve gelişmesinde çeviri becerisinin

geliştirilmesine olan etkilerin incelenmesini hedeflemektedir.

Bu alanda araştırmalar yapan araştırmacılarından birisi olan Doğru (2011, s. 137) alışmasında “ deyim çevirisinin, eviribilimin en zor süreçlerinden olduğunu” diyerek deyim çevirisinin sorun olduğunu belirtmektedir.

Başka bir çalışmada: “evirmen ne kadar dikkatli ve bilgili olursa olsun dil yapılarının farklılıkları, kültürel farklar, çevirmenin yanlış anlamış olma ihtimali veya tercihleri gibi durumlardan ötürü, çeviride birtakım kayıplar söz konusu olabilmektedir.” denilmektedir. (Yıldız & Kurt, 2018, s. 3) Burada eviri kayıplarının problem olduğu dile getirilmektedir.

Koç (2018 /46, s. 125) alışmasında ”çeviride eşdeğerlik açısından atasözlerinin çevirisi en zor olduğu, çevirmenin kaynak dildeki atasözünü tanıması, söylenen bağlamı ve buna karşılık gelen atasözünü tespit ettikten sonra eviri yapmasının daha doğru olacağını” belirtmektedir.

“Deyim evirisi de atasözü kadar zordur. Harfi harfine yaklaşımın, deyim çevirisinde uygulanması durumunda, hedef dilde anlamsız bir söz dizimi olur. Deyim çevirisinde, kültürel eviri yaklaşımı tercih edilmelidir.” (Doğru, 2011, s. 137) Bir deyim veya ataszn hedef dile çevrilmesi birçok faktöre bağlıdır. Hedef dilde bir ataszn karşılığını bulmak eşdeğerliliği ifade etmez. “İlk strateji olan benzer anlam ve benzer biçime sahip bir deyim bulunması çözüm gibi görünebilir, ama her zaman böyle olmayabilir. Bu yüzden çevirmen, kaynak dil deyimini hedef dile aktarmadan önce, onu iyice yorumlamak ve özümlemek durumundadır.” (Suçin M. H., 2013, s. 191)

zcan (2017, s. 626) araştırmasında “Bazı yerlerin çevirisinde çevirmen ana nüshaya göre eksik ya da farklı anlamda çeviriler yapmıştır. diyerek sözcük düzeyinde eviri hatalarının olabileceğini vurgulamaktadır.

zay (2016) bir araştırmasında “Arapça kelimenin yanlış yazılması sonucunda, anlam değişikliğine uğrayacağını önemsememe veya kavrayama anlamına gelir diyerek kaynak-Hedef metnin çevirisinde yanlış yazımında kaynaklanan probleme değinmektedir.

Yıldız ve Kurt (2018) alışmasında “evirmenler bazı eviri sorunlarını zmek için birtakım stratejiler izleme yoluna gidebilir. Örneğin, erek dil ve erek kültürdeki unsurun kaynak kültürdeki unsurlara tercih edilmesi anlamına gelen “kültürel ikame”de amaç kaynak metnin yabancı özelliklerini azaltıp erek dil okuruna bildik bir kullanımla o meramın aktarılmasını sağlamaktır. Bu amaçla, çeviride kültürel ikame, “yabancılaştırma”,

“yerlileştirme” ve “öykünme” stratejileri ile gerçekleştirilebilir.” olduğunu belirtmektedir. Burada erek okur ile ilgili çeviri sorunu dile getirilmektedir.

Çevirinin tanımı, kültürel ve iletişim boyutuna ilişkin problemler dile getirilen araştırmalar olduğu görülmektedir.” Çeviri, aynı dili konuşmayan toplumlar ve bireyler arasında iletişimi sağlayan önemli bir bilgi aktarım etkinliğidir. İlk çağlardan günümüze kadar bu iletişim aracından çeşitli biçimlerde yararlanıla gelmiştir. Uluslararası ilişkiler, ticaret, bilim, teknik ve kültür alışverişi gibi yaşamın her alanında çevirinin önemli bir yeri olduğu görülmektedir.” (Özcan M. , 2017, s. 622) “ İnsanların bilgi ve kültür kaynaklarından biri de tercümedir.” İnsanların farklı kültür ve dillerini bir araya getiren, iletişim kurduran tercümedir.” (Sarıkaya, 2003/3, s. 133-134) Çevirinin küresel boyutlu ve çok yönlü olduğuna dikkat çekilmektedir.

Sarıkaya (2003/3, s. 133-134) tarafından “çeviri yaklaşımları ve sorunları dile getirilirken klasik Arap geleneğinde Cahız’ın çeviri yaklaşımı, çeviri sınıflandırması gibi çalışmalar” incelenerek günümüz Arapça çevirmenlerin, problemleri çözmede yol göstermektedir.

Klasik Arap geleneğinde Cahız (ö.868) ve es-Safedi’n (1297-1363) çeviri teorisini daha ayrıntılı biçimde, inceleyen ve çeviren Sarıkaya (2003/3) : “Hz. Peygamberden önce veya Hz. Peygamber zamanında gelişmiş bir çeviri teorisi hakkında bilgi sahibi değiliz. Hz.Peygamber, bir kısım arkadaşlarını Arap dili dışındaki dilleri öğrenmeye teşvik etmişti. Kur’an’ın mesajını anlamak için tercüme yapmak zorunlu hale gelmişti. Bu da Arapça’dan başka dillere çeviri yapmayı beraberinde getirmişti. Emeviler devrinde şöhret kazanan Süryani olan Ya’kûb er-Rehâvî (m.640/-707/) Yunan teoloji kitaplarının birçoğunu Arapça’ya çevirmiştir. Buna rağmen, Emevilerin çeviriye önem vermediği kabul edilmektedir. V.Asırdan başlayarak Emevîlerden devrinin sonuna kadar (132/750) Arapça yapılan ilk çeviri faaliyetleri, Arap kültürüne çok fazla faydası olmayan bireysel çeviri çabalarıdır. el-Me’mun döneminde Beytu’l-Hikme tam anlamıyla bir çeviri okulu idi. Matematik, tabii ilimler, teoloji ve Yunan kültür birikiminde yer alan diğer ilimlerin tercüme edildiğini” açıklamaktadır.

III/IX. asrın önemli edip ve düşünürlerinden olan Ebu “Usman Amr b. Bahr Câhız (ö.255/868)’ın çeviri ve çevirmen ilgili şartları tespit ettiği ve çeviri teorisinin anahatlarını, Kitâb el-Hayevân adlı kitabında anlatmaktadır. Özetle; diğer dillerden Arapça’ya çeviri, çevirmende bulunması gereken vasıflar, Arap şiir ve dini metinlerin çevirisi, Arapça’dan

diğer dillere çeviri, çeviri hataları, çeviri metotları gibi konuları içermektedir. (Sarıkaya, 2003/3, s. 138-143)

Câhız, aynı zamanda, çevirmenin temel sorumluluklarından “çeviri işleminden çevirmene düşen görev bilgi kaybı ve çeviri hatalarını en aza indirmek.” olduğunu belirtmektedir. el-Câhız “kaynak –hedef metnin değerlendirilmesinde “ mânâ özelliklerini, tariflerinin gizliliklerini, tam anlamıyla çeviri yapamaz. Bu durumda, çevirmenin yaptığı iş, işveren vekilin iş yapması gibidir. Çevirmen ihanet etmeden çeviriyi yapmalıdır. Bunun için çevirmen, yazar gibi metnin mânâlarını bilmesine, lafızları yerli yerinde kullanmasına ve yoruma dayalı isabetli yorumlar yapmasına bağlıdır.” demektedir. Câhız, “İbnu’l Batrik, İbn Kurra, İbn Fehriz, Tifil, İbn Vuheylî, İbnu’l Mukaffa ve Halid b. Yezid b. Muaviye gibi” meşhur çevirmenlerin yöntemlerini açıklar. Bunların, çeviri türleri arasından; harfi ya da anlam çevirisi yaptıklarını vurgular. İbni Na’ime çeviriler yaptığı ancak hatalı olduğu, bu hatalı çevirileri Sabit b. Kurra el-Harrani’nin tashih ettiği bilinmektedir.” (Sarıkaya, 2003/3, s. 138-143)

Abbasiler döneminde yapılan felsefi çevirilerinin yanlış yapıldığı kabul edilir. “Bu devirde çevirisi yapılan eserlerine bakarak Müslümanlar, Eflatun’u, âlemin Allah tarafından yaratıldığını ve sonradan meydana geldiğini söylemiş bir filozof olarak tanıyorlardı. Hâlbuki, Eflatun’un böyle bir fikri yoktu. Bu devirde yapılan tercüme hatalı olmasından kaynaklanıyordu.” (Bayraktar, 2005, s. 37-38) “İkinci Devir (Me’mun 713-833) ; tercüme hareketleri devletin resmi politikası haline geldi. Yapılan tercüme daha mükemmel idi.” (Bayraktar, 2005, s. 41-42)

İslam tarihi araştırmacısı Bozkurt “Beytu’l Hikmet’in çeviri faaliyetlerine ev sahipliği yaptığı ve X. Asrın sonuna kadar devam ettiğine atıfla Yuhanna b. Maseveyh (ö.243/857) tıp alanında şöhret kazanan bir Hıristiyan olduğunu” belirtmektedir. (Bozkurt, 2017, s. 223-224)

Göktürk (1986) yaptığı çalışmada “ hangi metne hangi yöntem, işlev açısından çevirebilirlik sorunu, metin türü, eşdeğerlilik, çeviri eleştirisi gibi sorunları ele aldığı” görülmektedir.

Yücel (2016) tarafından yapılan araştırmada “çeviri faaliyetlerinin Antik çağda başladığını, özellikle kutsal kitabın çevirisi çerçevesinde çeviri sorunları arasında serbest ve bağımlı çeviri türlerinin tartışıldığını, nihai olarak eşdeğerlilik ve yeterlilik kavramlarının değerlendirildiğini” belirtilmektedir.

Albrecht (2013) araştırmasında “metne bağımlı olmanın yanında okurun anlamasını kolaylaştıran hedef bir metnin yazılması problemine çözüm” önermektedir.

Nord (2013) tarafından yapılan araştırmasında; “didatik çeviri sürecini”, “çeviri sürecinde hukuki metinlerde yaşanan sorunlar ve çözüm stratejilerini”, “kültürel çeviri sorunlarına önerilen çözümleri”, “kaynak metne sadık kalınması halinde ortaya çıkan çeviri problemlerin çözümü konusunda tercih edilecek kuram ve stratejileri” ele almaktadır.

Çeviri, bilgi aktarımıdır. Bilginin aktarılmasında, öğrencilerin hata oranı, bilgi kaybı gibi problemlerle yüz yüze gelmeleri göz ardı edilemez. Çeviri yapan lisans öğrencileri, çeviri yaparken yazım ve okuma hataları da kaçınılmazdır. Lisans öğrencileri, çeviri yaparken birtakım çeviri stratejileri kullanmaları gerektiğine inanmaktayız. Kuram ve strateji kullanılmadan çevirinin bilgi değerinden söz etmek mümkün değildir. Lisans öğrencileri, atasözü veya deyimlerin çevirisini yaparken öğretilen çeviri kuram ve stratejiler yanında dil yaklaşımlarını kullandıklarını varsaymaktadır.

Araştırmadan da anlaşılacağı üzere, lisans öğrencileri, çeviride çevirmenlik görevi üstlenmektedir. Kaynak metin, lisans öğrencilerinin, bilgi kaynağıdır. Lisans öğrencileri, kaynak metni türlerine göre sınıflandırırlar. Örneğin, edebî, siyasi, ekonomik, teknik ve benzeri. Kaynak metinde çözümlenebilir. Yani, kullanılan dil, sözcük, deyim, atasözü, cümle yapısı gibi. Kaynak dil ile hedef dil arasındaki eşdeğerliği belirlerler. Kaynak-Hedef metinlerin çevirisi için kuram ve stratejilerini belirlerler. Buna benzer çeviri süreçlerin PUKÖ (Planla, Uygula, Kontrol et ve Önlem Al) döngüsüyle belirlenmesi, çevirinin epistemik değerini açıkça ortaya koyar.

Günlük hayatta çeviri denilince, iki kişinin iletişimi için çeviri eğitimi almayan, Türkçe-Arapça bilen bir kimsenin, çeviri yapması akla gelebilir. Böyle bir çeviri işlemi, sıradan da görülebilir. Taraflar konuşurken, Arapça bilen bir kimse çeviri yapar. Bu çeviriye şahit olanlar, tarafların birbirlerini gayet iyi anladıklarına inanabilirler. Fakat çeviriye şahit olanların inancını destekleyen bilimsel veri olmadığı için epistemolojik değerden söz edilemez. Bu durumda, inanç gereklidir, fakat tek başına inanç yeterli değildir. Lisans öğrencileri, doğru çeviri yaptıklarına inanılmaktadır. Çeviriye olan bu inancımız, verilerle desteklenmezse, çevirinin epistemolojik değerinden söz edilemez.

“Arap dilindeki çevirinin epistemolojik değeri ne anlama gelmektedir?” Sorusuyla konuya başlandığında “Epistemoloji” sözcüğünü açıklanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Epistemoloji, felsefenin bir dalı olarak bilgi problemleri üzerinde çalışmaktadır. Epistemoloji, bilginin ortaya çıkışı, doğası, kaynağı ve sınırları gibi temel problemlere çözüm arar. Çeviri işlemi veya süreçlerine epistemolojik açıdan bakıldığında, çeviri bilgi aktarımı olarak da tanımlanabilir. Bilgiyi aktaran çevirmenin bilgi kaynağı, kaynak-hedef metinlerdir. Çevirmenin bilgisi, kaynak metin ile sınırlıdır. Çevirmen, kaynak metinden anladığı bilgiyle, hedef metni oluşturmaya çalışır. Hedef metnin, kaynak metne bağlı olması veya çevirmenin kaynak metne sadık kalma problemi, çeviri tarihinde en çok tartışılan çeviri problemidir. Bu problem günümüzde de devam etmektedir. Çeviribilimi; çeviri problemlerinin üstesinden gelmek için çeviri kuramları ve stratejileri geliştirmektedir.

Çevirmenin profesyonel veya amatör olmasına bakılmaksızın çevirmenin doğru çeviri yaptığına inanılabilir. Bu inanç, kimi kullanımlarda bir şeyin kesin kabulü anlamına gelirken kimi kullanımlarda ise zan, kanaat anlamına gelmektedir. Epistemik anlamda inanç ise dini inanç dahil her türlü inancı ifade eder. Doğru bilgiyi yanlış olandan, temellendirilmiş inancı, temellendirilmemiş inançtan ayırmayı bilmek gerekir. “bilmek” kelimesi birçok anlamda kullanılır. Örneğin, “Lisans öğrencileri, çeviri yapmayı biliyor. “ Biz, lisans öğrencilerinin doğru çeviri yaptıklarını düşünüyoruz.” önermesindeki “bilme ve düşünme” sözcüklerinin gerekçelendirilmesi gerekir. Yani, çevirinin doğru olduğunu gösteren delil/ verilerin olması gerekir. Delil/veri yoksa, çeviriye yönelik olan düşünce, nesnelliğini yitirir ve çevirinin epistemolojik değerinden söz edilemez. Aynı şekilde “bilme” sözcüğü de nesnelliğini koruyamaz.

Aydınlanma çağından önce herkes, dünyanın hareketsiz olduğuna inanıyordu. Fakat onların kesinlikle emin oldukları bu inancın daha sonra yanlış olduğu ispat edildi. Bu da, gerekçelendirilmiş düşünme (bilgi) ile gerekçelendirilmemiş düşünce (bilgi) arasında kesin bir farkın olduğunu gösterdi. Bilgi kelimesi, sadece doğrular için kullanılır. Örneğin: Yarışa giren iki yarışmacıdan birisine “*Galip sizsiniz.*” dendiğinde, bu bir kanaat veya bir inanç ifade eder. İnanç ile bilgi arasındaki fark, yarışmayı kaybeden ile kazanan gibidir. Epistemik anlamda “X, P’yi biliyor.” diyebilmek için” doğruluk, inanç ve gerekçelendirme” şartın bulunması gerekir :

-Doğruluk şartı: P önermesi yanlış ise, X’in P’yi bildiğini söylemek mümkün değildir. Epistemik anlamda bir şeyi bilmek, onun doğru olmasına bağlıdır. ” Bağdat, ilim merkezi (P)dir.” önermesinde, eğer Bağdat ilim merkezi olmamış olsaydı, X’in “Ben Bağdat’ın ilim merkezi olduğunu biliyorum.” demesi epistemik anlamda bilgi olmayacaktır. “Bu romanın

çevirisinin doğru yapıldığına inanıyorum.” önermesinde, eğer çeviri doğru değilse, epistemik anlamda, bu çeviriye bilgi denilemez. Doğruluk şartı gerekli, fakat yeterli değildir.

-İnanç Şartı : P'nin doğru olmasının yanında, X'in, P'nin doğru olduğuna ilişkin bir inancı olması şarttır. Böyle bir inanç subjektif bir tutumu ifade eder. X şöyle söyleseydi: “Çevirinin doğru olduğunu biliyorum, ama buna inanmıyorum.” çok garip olurdu. Doğru veya yanlış olan birçok şeye inancımız olabilir. Fakat doğru olan bir şeye yönelik düşüncenin olmaması düşünülemez. Bu yüzden objektif bilgi için P'nin doğru olmasının yanında, subjektif bir tutum ifade eden inancında bulunması gerekir.

-Gerekçeleştirme : X'in, P'ye inanmasını gerektiren yeterli delillerin olması gerekir. Gerekçeleştirme sözcüğü “haklı çıkarma, kanıtlama, delillendirme, nedenini belirtme” gibi anlamlara gelir. Burada gerekçeleştirme sözcüğü kullanılmıştır. X'in, P'ye inandığını, hiç kuşkuyla neden olmayacak şekilde gerekçeleştirmesi gerekir. Öyleyse, bir çevirinin doğru olduğunun veya bilgi değerinin olup olmadığının gerekçeleştirilmesi gerekir.

Karşılıklılık kuramına göre, “Dış dünyanın olgularına karşılık gelmeyen ifadeler hakkında doğru veya yanlış değerlendirilme yapılamaz.” Örneğin: “Ağacın dalında bir kuş var.” önermesinde: Ağacın dalında kuş varsa, karşılıklılık kuramına göre bu doğrudur. Dalda kuş yoksa doğrudan söz edilemez. Aynen bunun gibi, çeviri uzmanı “Kaynak –hedef metinleri karşılaştırması sonucunda” çevirinin doğru olduğuna karar verirse, o çevirinin doğru olduğuna inanılır. Bu inanç, subjektif olmaktan çıkar ve objektif inanç haline gelir. Çünkü, veriler, inanılan nesneyi desteklemektedir.

Araştırmanın temel problemi lisans öğrencilerinin yapacakları çevirinin epistemik anlamda değerlendirilmesine ilişkin veri toplamak, analiz etmek, sonuçta varsayılan sorulara ilişkin görüş ve düşünceleri, bilimsel ölçütlere göre ifade etmektir.

Öğrencilerin, Arap dili çeviri tarihinden haber edilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Arap dili çeviri tarihinin ne zaman başladığı ve meşhur çevirmenlerin kimler olduğu, o dönemde hangi dilden hangi dile çeviri yapıldığı, yapılan çevirinin kalitesi, hatalı çevirilerin hangi alanda yapıldığı gibi soruların cevabını içeren bigilerin verilmesi varsayılmaktadır.

Lisans öğrencileri, metin türleri arasından şiir çevirisi yaparken, karşılaşılabilecekleri çeviri problemlerin çözümünde doğru kuram ve stratejileri kullanmaları gerekmektedir. Şiir çevirisi yaptıklarında en az derecede ilkeli davranmaları beklenmektedir. Şiir çevirisindeki

probleme nasıl bir çözüm getirildiği örneği Benli'nin şu örneği ile verilebilir: “...şiiirleri nesir olarak sade bir dille çevirmeye gayret ettik. Beyitlerde bulunan her kelimenin karşılığını vermeye çalışsak da beytin genelinden anlaşılan manayı yansıtmayı kendimize prensip edindik. Bu sebeple bazı kapalı noktalarda parantezler kullanarak veya dipnot vererek çeviriyi açmaya çalıştık. Şiirin mazmunu ile ilgili dilimizde benzer atasözü veya şiiir varsa bazı yerlerde bunlara da dipnotta temas ettik.” (Benli, 2016, s. 9).

Çeviri alanında bilgi ve beceri kazandırılması yanında, çeviri hatalarının önlenmesi için yazılan bir çok kitap örneği vardır. “Arapça Çeviri Kılavuzu” (İşler & Yıldız, 2000), “Arapçada Cümle Kuruluşu ve Tercüme Teknikleri” (Çörtü M. M., 2012) ,“Türkçe'den Arapça'ya Çeviri Teknikleri” (Şahin, 2013).

Dilbilim uzmanlarınca yapılan araştırmalardan da anlaşılacağı üzere, çevirinin epistemik anlamda dolaylı olsa da sorgulandığı görülmektedir. Bu sorgulamalar, Arap dilinde çevirinin epistemik değerinin araştırılması gerektiğini açıkça göstermektedir.

Lisans öğrencilerinin;

- a. Bireysel, toplumsal ya da kurumsal çeviri hizmetlerini verebilmeleri için çeviri süreci, çeviri kuramı ve stratejilerinin özelliklerinden ve uygulamalarından bilgilenmiş olmaları (Önlem Almaları),
- b. Kaynak metni önceden belirlenmiş kuram ve stratejilere göre organize ederek hedef metin için hazırlık yapmaları (Planlamaları),
- c. Hedef metin için organize ettikleri kaynak metni çok iyi analiz etmeleri ve anlamalarının yanı sıra, üretecekleri yeni bilgi hedef metnini hazırlamak için çeviri kuram ve stratejilerini uygulamada yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları gibi yaklaşımlara sahip olmaları varsayılmaktadır.

Çalışma hayatında etkin ve verimli bir yaklaşım olan Planla, Uygula, Kontrol et ve Önlem Al (PUKÖ) döngüsünün uygulanması çeviri süreçlerinin sürekli geliştirilmesine katkısı küçümsenemez. Bugün, PUKÖ döngüsü, çalışma hayatında yapılan bütün inovasyonların lokomotifidir denilebilir. Bu araştırmada PUKÖ döngüsünü uygulanmaya çalışılmıştır. PUKÖ için şu tanımlamalar yapılabilir:

-Planlama : Problemin tanımı, kaynak araştırması, araştırmanın önemi, sınırı yanında zaman, kanuni izinlerin alınması, probleme ilişkin kullanılmış yöntem, veri toplama, anket tasarımı, anketlerin analiz edilmesi, araştırma hataların kontrolü ve önlem alınması gibi faaliyetler planlama kapsamında yer almaktadır.

-**Uygulama** : Planlamada öngörülen faaliyetler uygulanmıştır.

-**Kontrol Et** : Planlama ile uygulama arasında ortaya çıkabilecek problemlere yönelik önleyici faaliyetler planlanmıştır.

-**Önem Al** : Planlama, Uygulama ve Kontrol et aşamasında karşılaşılan problemlere yönelik önleyici faaliyetler başlatılmıştır.

PUKÖ döngüsünün çeviri süreçlerinde kullanılması halinde daha iyi bir çeviri öğretimi olacağına inanılmaktadır. Çeviri süreçlerindeki (KH) metinlerin analizi, çözümü, anlaşılması gibi işlemler, Planlamayı ifade eder. İkinci aşama olan Uygulama ise, planlanan çevirinin yapılmasıdır.

Üçüncü aşama ise, kontrol etmedir. Hedef metin ile kaynak metnin karşılaştırılarak yapılan hatalar tasnif edilir. Bunlara yönelik önleyici faaliyetler başlatılması ise önlem almak, anlamına gelir.

Bu araştırmada, üzerinde durulan temel problemler ve alt problemler aşağıda görülmektedir.

- Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri, ders olarak aldıkları çeviri eğitiminde, hangi çeviri kuram ve stratejilerini öğrenmektedirler?

- Öğrenciler, Arap Dili çevirisinde ağırlıklı olarak hangi kuram ve stratejileri kullanmaktadırlar.

Lisans öğrencilerinin, çeviri kuram ve stratejilerini kullanma sıklıkları;

- Sınıf düzeyleri nasıldır?

- Aldıkları çeviri eğitim düzeyi nasıldır?

- Öğrencilerin çeviri eğitimine karşı ilgileri;

- Sınıf düzeylerine göre nasıldır?

Öğrencilerin, çeviri kuram ve stratejileri açısından farkındalıkları ;

- Aldıkları çeviri eğitim düzeylerine göre nasıldır?

Öğrencilerin çeviri kuram ve stratejilerini kullanma alanları;

Aldıkları çeviri eğitim düzeylerine göre nasıldır?

Araştırmada kullanılan tanım, kavram, kısaltmalar tezin “Tanım ve Kısaltmalar” başlığı altında belirtilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi bölümde bulunan müfredat incelendiğinde lisans düzeyinde ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerin, dört dönem boyunca çeviri eğitimi aldıkları gözlenmektedir. Lisans öğrencilerine çeviri eğitimi derslerinde; çeviri kuram ve stratejileri, çevirinin tanımı ve çeviri kavramları, çeviri türleri, çevrilen metin türleri, yerli ve yabancı çevirmenler, çevirmenin alması gereken eğitimler, çeviri tarihi ve benzeri konularda bir eğitim verildiği varsayılmaktadır.

Bu varsayımlara binaen; Arap dilinde çevirinin epistemolojik değerininin tanımı, kavramlaştırılması, anlamı, analizi, mahiyeti, sonuçları gibi konularla ilgili aşağıdaki soruların cevaplarını bulmak üzere bu araştırmanın yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır:

Çeviri eğitimi almayan bir kimsenin, yaptığı çevirinin doğru olduğuna inanılır mı?

Çeviri eğitimi alan lisans öğrencilerinin yaptıkları çeviri doğru mudur?

Lisans öğrencileri, sözcük, deyim ve atasözü gibi dil öğelerini çevirirken çeviri kuram ve stratejilerini uyguluyorlar mıdır?

Çeviri eğitimi alan lisans öğrencilerinin, yaptıkları çeviride bilgi kaybı var mıdır?

Lisans öğrencileri, bir çevirmen olarak yeterli vasıflara sahip midir?

Lisans öğrencilerinin, yerli ve yabancı çevirmenler, çeviri tarihi hakkında bilgisi var mıdır?

Çevirinin doğruluğu / hataları hakkında çeviribilimi araştırmacıların görüşü nedir?

Lisans öğrencilerinin yaptıkları çevirinin inanç düzeyinden bilgi düzeyine ulaşip ulaşmadığının sorgulanması, Arap dilinde çevirinin epistemik değerinin (doğruluğu) bir problem olduğu düşünülmektedir. Çeviri ve çeviri süreçlerinin doğruluğunun incelenmemesi, çeviriyi değersiz kılmaktadır.

Çeviri problemlerinin genel olarak sözcük, kalıplaşmış ifadeler ve eşdeğerlik gibi konular olduğu görülmektedir. Sözcük düzeyinde; üst ve altanlam, düzanlam ve eşdeğerlik, yananlam, sözcüklerin tekrarı, eksiltili çeviri, kısaltmalar, özel isimlerin hedef metne

aktarılmasında yaşanan sorunlar bu problemlerden bazılarıdır. (Suçin M. H., 2013, s. 69-134)

Kalıplaşmış düzeyde çeviri sorunlarının; eşdizimler, deyimler, atasözler yanında Arapça-Türkçe çeviride karşılaşılan sorunların çözümünde çevirmenin izleyebileceği genel stratejilerin uygulanması gibi hususlar olduğu anlaşılmaktadır. (Suçin M. H., 2013, s. 140-235)

Yapılan bu araştırma ile beraber lisans öğrencilerinin yapmış oldukları çevirinin ve çeviri hususunda bildiklerinin ne kadar doğru olduğunu sorgulanması probleminin bir derece de olsa çözüme kavuşturulması hedeflenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çeviri eğitimi dersi alan lisans öğrencilerinin, çeviri ders almayan lisans öğrencilere göre, daha bilinçli oldukları kabul edilmektedir. Akbulut, araştırmasında:” Çeviri kuram bilgisine sahip bir öğrenci ile kuram bilgisi olmayan öğrencinin, davranışını kıyaslayan aşağıdaki örneği,” vermektedir.

“Bir üniversite, öğrenci almak üzere ilân verir. Diploma çevirisinin noter onaylı olması şartı aranmaktadır. Ayrıca, diplomada not ortalaması istenmektedir. Çeviri eğitimi alan bir öğrencinin kapalı olan not ortalaması bilgisini, ilave edip etmeyeceği konusunda çeviri kuram ve stratejilerini uygulayacağından asla kuşku duyulmaz. Fakat çeviri eğitimi almayan ise nasıl bir davranış göstereceği merak konusudur. Diğer bir ifade ile çeviri eğitimi almayandan ilkeli bir davranış beklenemez.” (Akbulut, 2004, s. 64-65)

Bu araştırmanın amacı, Gazi Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin, çevirilerinin epistemolojik değerini araştırmaktır.

2. sınıf ile 3. sınıf öğrencilerinin çeviri eğitimi dersi almaktadırlar. Her iki sınıf öğrencilerinin, bir yıl hazırlık sınıfı okudukları ve bu hazırlık sürecinde Arapça sözcük türlerini, basit ve bileşik cümle yapılarını öğrenmektedirler. 2. sınıf ve 3. sınıf öğrencilerinin çeviri eğitimi seviyesine geldikleri kabul edilmektedir. Hazırlık sınıfı, 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri araştırmanın kapsamı dışındadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan kaynak araştırmasına göre; “Arap dilinde çevirinin epistemolojik değerini” doğrudan ortaya koyan bir araştırma henüz yapılmamıştır. Ayrıca çeviriye bilgi teorisiyle yaklaşıldığında, çeviri bilgi midir? sorusuna cevap aranması da bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Araştırmanın sonucunda, lisans öğrencilerinin yaşadıkları çeviri problemlerin çözümü için sunulan öneriler de bu araştırmayı önemli hale getiren bir başka özelliktir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma, aşağıdaki varsayımlar üzerine kurgulanmıştır.

- a. Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri, ders olarak aldıkları çeviri eğitiminden haberdardır.
- b. Lisans öğrencilerinin çeviri becerileri, ölçülebilir.
- c. Veri toplama anketi, araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterli ve geçerli bilgileri sağlayacak niteliktedir.
- d. Seçilen örneklem 74 lisans öğrencisidir. Evreni temsil eden 2. Sınıf 37 kişi, 3. Sınıf ise, 37 kişidir. Denekler yeterli sayıda ve niteliktedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada, aşağıda belirtilen sınırlı durumlar göz önünde tutulmuştur.

- a. Araştırmada, kullanılan çeviriyi etkileyen değişkenlerden yalnızca, sınıf düzeyi ve çeviri dersi almaları üzerinde durulmuştur.
- b. Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı 2. ve 3. sınıf öğrencileri 74 kişiyle sınırlı tutulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel bilgileri güvence altına alınmıştır.
- c. Araştırmada yararlanılan kaynaklar; çeviribilimi ve bilgi felsefesi konularını ele almaktadır. Araştırma boyunca bu kaynaklardan yer alan bilgiler lisans öğrencileri için uygun görülmüştür. Zira bu bilgiler, çevirinin epistemik değerine katkı sağlamaktadır. Bu bilgilerin kullanılmasıyla doğru çeviri örneklerine ulaşılacağı kanaati taşınmaktadır.

1.6. Tanımlar

Epistemoloji

Bilimlerin koyduğu sorunları inceleyen bilim dalıdır. “Bilgi kuramı” ya da “bilginin bilimi” terimleriyle eş anlamlı kullanılır. Bilgiyi konu alan tek disiplin epistemoloji ya da bilgi felsefesi değildir. Başka bir disiplin de psikolojidir. Psikoloji de epistemoloji gibi bilgiyi zihinsel süreç olarak ele almaktadır. (Cevizci, 2010, s. 10) Epistemoloji, çeşitli bilimlerin ilkelerini, varsayımlarını ve sonuçlarını eleştirerek inceler, onların mantıksal kökenini (ruhbilimsel değil), nesnel değerini belirlemeye çalışır. (Akarsu, 1998, s. 72)

Bilgi sadece bir yönden veya belli bir bilgi türü olarak değil de, bilgi bakımından ele alır ve bilme sürecine giren bütün öğeleri inceler. (Cevizci, 2010, s. 11) Bilme süreci öğelerinin incelenmemesi, bilgiyi değersiz yapar.

Çeviri Nedir?

Çevirinin birçok tanım ve türü bilinmektedir. Örneğin: yazılı çeviri, bir dildeki iletiyi ya da düşüncüyü diğer dile aktarma işlemidir. Sözlü çeviri ise bir dildeki ileti ya da düşüncüyü diğer dile sözlü olarak, gerekirse beden dilini de kullanarak aktarma işlemidir. (Boztaş, 2013, s. 27)

Çağdaş tanım: Kaynak dilde anlatılmış bir iletiyi, iletideki içeriğin tek ya da birkaç düzeyde eşdeğerliğini en üst düzleme çıkararak anlatılmış bir iletiye dönüştürme işlemi, (ör. gönderimse eşdeğerlik-bilgi için bilgi anlamında; anlatımsa eşdeğerlik-iletinin göndereninde odaklanan eşdeğerlik; çağrı eşdeğerliği-alıcıda odaklanan eşdeğerlik; üstdil eşdeğerliği-dil düzeneğinde odaklanan eşdeğerlik; ilişkisel eşdeğerlik-iletişimde odaklanan eşdeğerlik; yazınsal eşdeğerlik: biçim üzerinde odaklanan eşdeğerlik) (Kocaman, 1993, s. 3)

Geleneksel tanım: Çeviri; en üst düzeyde anlam eşdeğerliği sağlamak amacıyla kaynak dilde yazılmış bir metnin yerine erek dilde yazılmış bir metin konulması işlemidir. (Kocaman, 1993, s. 3)

Ardıl Çeviri

Çevirmenin konuşmacıyı dinleyerek aldığı notları, konuşmacı konuşmasını kestikten sonra dinleyicilere aktarma işlemidir. (Boztaş, 2013, s. 27)

Dilici Çeviri

Günümüz kuşağının anlayamadığı Osmanlı Türkçesinin günümüz Türkçesine çevrilmesi dil içi çeviri olarak adlandırılır. 50-60 yıl önce yazılan bir metnin günümüz diline çevrilerek daha sonra diller arasında çeviri işlemi olarak tanımlamaktadır. (Boztaş, 2013, s. 27)

Klasik Arapça bir metnin öncelikle modern Arapçaya çevrilmesi ve daha sonra diğer dillere aktarılması dilici olarak tanımlanır.

Anlamsal Çeviri

Kişiseldir, bireyseldir; yazarın düşünce sürecini takip eder; abartılı çeviri eğilimi gösterir ve anlamsal inceliklere dikkat eder. Bununla birlikte, kullanım bilimsel etkiyi yeniden oluşturmak için kısa ve özlü anlatım kaygısı taşır. (Suçin M. , 2017, s. 37)

İletişimsel Çeviri

İletişimsel çeviri, “sosyaldir; metnin mesaj ve itici gücü üzerinden” odaklanır. Genellemeli çeviri eğilimini gösterir. Doğal ve ustaca bir üslupla oluşturulur.” (Suçin M. , 2017, s. 37) Dil kural ve normlarına uyularak, günlük, edebî, sanatsal ve estetik iletişimi sağlaması, okuyucunun çeviri okuduğunu hissetmemesini hedefleyen çeviridir. (Yücel O. , 2004, s. 33) İletişimsel çeviriye ilişkin bulgular açıklanmıştır. (bk. Grafik 26)

İşlev Odaklı Çeviri

İşlevsel çevirinin ilkelerinin özellikle erek kültürün önemli bir şekilde dikkate alınmasıdır. (Arntz, 2013, s. 141) Çeviri çalışmalarında işlevselcilik adı verilen bakış açısı, bir metnin ne olduğuna dayalı bir modelden yola çıkar. Bu yaklaşımda, alıcının istediği ve ihtiyaç duyduğu unsurları içeren bir *bilgi sunumu* olarak ele alır. (Nord, 2015, s. 47)

Eşdeğerlik

Eşdeğerlik, kaynak ve hedef metin arasında oluşturulması beklenen bir olgudur. Yani kaynak dil metni içeriğinin belirli ölçütler ışığında hedef dilde oluşturulmasıdır. Aktaş, eşdeğerliğin kaynak ve hedef dil metni arasında dilbilgisi yönünden yeterli ölçüde denklik kurma ve bununla birlikte kaynak dildeki bir mesajın anlam, işlev, üslup, iletişim ve kültürel bakımdan hedef dilde en doğal biçimde yansıtma anlamına gelmektedir. (Yıldız & Şanverdi, 2019, s. 26)

Çeviride eşdeğerlik kavramı bazen çevirmenin özgün metinle özgürce oynaması, bazen de özgün metne sınıksıkı bağılı kalması tartışmalarını doğurur, ancak bunlar çeviri yöntemlerinin bir anlatısı olarak değerlendirilmelidir. (Yıldız Ş. , 2004, s. 3)

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Epistemoloji: Bilgibilim

Bilgi sözcüğü “marifet, malumat, bilme edimi, bilinen şey “ anlamına gelir. Felsefede “ bir şeyin bir şey olarak kavranması, özne (bilen) ve nesne (bilinen) arasındaki ilişki olarak = bilgi bağlantısı, nesnenin öznedeki imgesi, tasarım, iz düşümü olarak= bilgi oluşumu, bilgimizin ve bilgi imgemizin nesnenin tüm içeriğine yaklaşma eğilimi olarak = bilgi süreci, bilgi ilerlemesi, bilginin başkasına ulaştırılabilir, aktarılabilir sonucu olarak; bilgi ürünü, bilgi sonucu” anlamındadır. (Akarsu, 1998, s. 34-35)

Bilgi sorunu “Genel anlamda bilginin özü, oluşu ve imkanına ilişkin bütün (fizikötesi, varlık bilim, ruhsal bilim ve toplumbilimsel) Soruları kapsayan problem, özellikle bilginin kaynağı ve değeri üzerinde durur. Dar anlamda ise özne ile nesne arasında kendine göre özgü bir ilişki olarak ele alan anlayış.” anlamında kullanılır. (Akarsu, 1998, s. 35-36)

Bilgi felsefesi, bilgi nedir, doğru bilgi nedir, doğru bilgiye nasıl ulaşabiliriz, hakikat ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi nasıl açıklayabiliriz? gibi soruların cevabını arar. Felsefe için bilgi, insanın zihinsel ve deneysel sınırlarıyla açıklanan bir olgudur. Bilginin kökünde düşünme ve birey bulunmaktadır. Bilgi insanların üzerinde düşündükleri, yaşadıkları, algıladıkları, eylemde buldukları her şeydir. Hukuk, düşünce, ideoloji, uygarlık, kent, resim, bilgisayar, din, dil, çeviri vs. birer bilgidir. Üzerinde düşünülerek işlenmiş ve sistemleştirilmiş her şey bilgidir. Özne ile nesne arasında oluşan etkileşime bilgi denir. Epistemoloji, bilgibilim demektir. (Yıldırım E. , 2007, s. 5-6) Epistemoloji, bilgi üzerinde yoğunlaşan felsefe dalı olarak da tanımlanır.

Yıldırım (2007, s. 7) araştırmasında “pratiksel bilgi, entelektüel bilgi, kısa konuşmalı bilgi, istenmeyen bilgi, ruhsal bilgi” bilgi türlerini sınıflandırır. Bu bilgi türleri arasından

pratiksel bilgi, daha çok mesleki bilgi anlamına gelmektedir. Çevirmenlik bir meslek olarak kabul edilirse, çevirmenin bilgi türü pratiksel olarak değerlendirilmektedir.

Hacıkadıroğlu (2002, s. 48) yaptığı araştırmasında “insanın özgürlüğü ve gücü, denetlenebilir, değişebilir, değiştirilebilir bilgilere dayanmalıdır.” tespitinde bulunmaktadır. Çevirmenin, çeviri mesleğinde hem özgür hem de mesleğinde güçlü olmalıdır. Fakat, onun çevirisi denetlenebilir, değişebilir ve değiştirilebilir bilgilere dayalı olduğu, bilinmektedir.

İnancın yerini bilginin alması, insanın iyi ile kötüyü birbirinden ayırabilmesi demek olduğundan bilginin yönetilmesi kesinlikle doğru olacak demektir. (Hacıkadıroğlu, 2002, s. 48) Çevirmen, bilgi işçisi denilebilir. Çevirmen, bilgi süreçlerini yöneten bir sanatkârdır. Çevirmen, çevirinin bütün süreçlerini yönetmekle sorumludur. Çevirmensiz bir çeviri düşünülemez. Öyle ise, çevirmenin yaptığı iş, bilgi olması nedeniyle bu bilgiyi epistemik anlamda sorgulanması kaçınılmazdır. Çünkü çeviri, insanlara dünya toplumlarının gelenek görenek, din, dil, düşünce, inanç kültür, teknoloji, medeniyet gibi daha bir çok şeyi öğretir. Çevirinin kazandırdığı bu değerlerin, değeri var mıdır? Sorusunun objektif olarak cevaplandırılması gerekir.

“Bilmek, inanmak, doğru, yanlış, değer” gibi sözcükler epistemolojinin olmazsa olmaz şartlarıdır. “bilmek” birçok anlamda kullanılır. Şu üç önermeyi ele alındığında:

1.“Ankara’yı çok iyi biliyorum.” 2. “Arapça konuşmayı biliyorum. 3.” İstanbul, Türkiye’nin ticaret merkezi olduğunu biliyorum.” Bilmeyi bazen tanıma, bazen beceri anlamında kullanılır. 3. Önermedeki “bilme” ise, epistemik anlamda kullanılmaktadır. Epistemik anlamda bilmeyi, önerme türünde ifade edilen savlar kastedilir. (Yazıcı S. , 1999, s. 25-26)

İnsan gibi hayvan da bilir mi? Örneğin, hayvan sahibini tanır, bilir veya kemiğin lezzetini biliyor olması, onun bildi söylenebilir mi? Böyle bir şey diyebilmek için her şeyden önce söz konusu köpeğin bir inanca veya kanaate sahip olması gerekir. Bir inanca sahip olmak için bazı kavramlara sahip olmak gerekir. Bir köpek veya hayvanın kavramlara sahip olduğunu söylemek oldukça zordur. Bir kedi, fareyi avlar veya oyun oynayabilir. Kedinin av veya oyuna ilişkin inancı yoktur. Ayrıca, av ve oyun gibi kavramlara da sahip değildir. Epistemik anlamda bilmeden söz edebilmek için, bir inanca da sahip olmak gerekir. (Yazıcı S. , 1999, s. 23-24)

İnanç, bilginin öğelerinden biridir. İncanın olmadığı yerde, bilgiden söz edilemez. Bir önermenin doğru olduğuna inanmadan, onun ifade ettiği gerçekliği bilinemez. (Yazıcı S. , 1999, s. 24)

Epistemoloji şu soruların cevabını arar: bilgi nedir, bilginin imkân ve sınırları nelerdir insan gerçekten bir şeyi bilebilir mi, neyi bilebilir, neyi bilmez, bilgiyi nasıl elde eder bilginin kaynağı nedir, duyu, bellek, sezgi, akıl veya inanç bilginin ne oranda kaynağını oluştururlar ve bunların güvenilirlikleri nedir? (Yazıcı S. , 1999, s. 24)

Konunun araştırmacıları, bilginin şartları; özne, inanç ve gerekçelendirilme, olarak belirtmektedirler. Örneğin, “Türkiye’nin başkenti Ankara’dır.” Bu önermede özne ve inanç olmadığı için bilgi olarak kabul edilmez. Ancak “Ben Türkiye’nin başkent olduğuna inanıyorum.” önermesi ise bilgidir. Çünkü bilginin şartları olan özne, inanç ve bir sav bulunmaktadır. Diğer bir deyişle, bilgi için doğruluk, inanç ve gerekçelendirme şartları gereklidir.

Doğruluk

Yapılan çeviri doğru olmalıdır. Çeviri doğru değilse, öznenin, çeviriyi bildiğini söylenemez. Epistemik anlamda bir şeyi bilmek, onun doğru olmasına bağlıdır. Çünkü epistemik anlamda bu bilgi, doğru olanı ifade eder. Doğruluk şartı, bilmek için gereklidir, ancak yeterli değildir.

İnanç

Çevirinin doğru olmasının yanında doğru olduğuna ait bir incanın da olması gerekir. Çevirinin doğru olduğuna bir inanç vardır. Bu tutum incanın subjektif olduğunu gösterir. Bilginin ölçütlerinden olan doğrunun yanında bir de subjektif inanca ihtiyaç vardır. Doğru veya yanlış olan bir konuda subjektif olan inanç her zaman olabilir. Epistemik anlamda bu iki şartın yerine getirilmesi, “bilgi” demek için henüz yeterli değildir. Örneğin, “Bu çevirinin doğru olduğuna inanıyorum.” önermesi, bilgi değildir. Çünkü bilgi diyebilmek için üçüncü bir şart olan “Gerekçelendirme (temellendirme) şartı” gerekir.

Gerekçelendirme (Temellendirme)

“Bilgi ve inanç arasındaki fark, bilgiye dönüşmüş inanç ile salt inanç arasındaki farktır.” (Uslu, 2011, s. 39)

Bilgi kelimesi öyle bir kullanıma sahiptir ki onu sadece doğruluğundan emin olunan yargılar için kullanılır. Eğer emin olunan bir yargının yanlış olduğu ortaya çıkarsa, artık ona bilgi denemez. (Uslu, 2011, s. 41) Çevirinin doğru olduğunu bilen ile sadece çevirinin doğru olduğuna inan kimse, aynı kategoride değerlendirilemez. Bilgi “sadece doğru inanç” olarak ele alınmaz. Bir inancın, bilgi olarak değerlendirilmesi için onu gerekçelendirme/kanıta dayandırılması gerekir. Bu gerekçelendirme, subjektif sebepleri içermemelidir. Meselâ: “X kaynak metni çok iyi çevirdim.” diyen bir çevirmene, inanmak subjektif delildir. Bu inancın gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Aşağıdaki önerme denetlenmesi bu konuda yol gösterebilir.

- a. “Çeviri’ doğrudur.
- b. M kişisi, çevirinin doğruluğuna inanmaktadır.
- c. M kişisi, çevirinin doğru olduğu konusunda tamamıyla gerekçelendirilmiştir
- d. Ve M kişisi, çevirinin doğru olduğu konusunda, yanlış öncüllere dayanmayan bir yolla tamamıyla gerekçelendirilmiştir.” (Uslu, 2011, s. 45)

Bilgi tanımından gerekçelendirmeyi çıkarılırsa, doğru inanç ile yanlış inancı, bilgi ile cehaleti birbirinden ayıracak hiçbir ölçüt kalmayacaktır.

Gerekçelendirme, mutlaka bir kanıta dayandırılmalıdır. Bilgi, kanıta dayalı bir inançtır. Bu yaklaşıma göre, bir kişi bir önermenin doğru olduğunu biliyorsa, şu üç şartın tamamlanmış olması gerekir.

- a) “Bu önerme doğrudur.
- b) Kişi onu kabul etmiştir.
- c) Bu kişi için bu önerme kanıta dayalı bir önermedir”. (M.Chisholm, 2011, s. 115-116)

Çevirinin gerekçelendirilmesi için, 2. Sınıf ve 3. Sınıf öğrencileri için iki araştırma anketi hazırlanmıştır. Bu anketle veri toplayarak çeviriye olan inanç verileriyle ispat edilmiştir. Belki çeviribilimi ve bilgi birbirinden farklı mıdır? diye bir soru akla gelebilir. Çünkü çeviri sorunlarıyla daha çok çeviribilim ilgilenmektedir.

2.2. Bilgi ile Bilim Arasındaki Fark

Bilim, bilgi olduğu halde, bilgi, bilim değildir. Hayvan, iptidai insan ve çocuğun bilgisi muhakeme edilmediğinden buna amiyane bilgi denilir. Amiyane bilgi, bireysel tecrübeler

sayesinde zihinde kalan bilgidir. Çocuk bilmeden eline ateşe vurur. Ateşi yaktığını öğrenir. Ateşi gördüğünde, ateşten sakınır, elini vurmaz. Bir köpeğin, bir değnekle dayak yemesi, tekrar değneği gördüğünde, kaçması, geçmişteki deneyimi gösterir. Bu bilgiler hep bireyseldir. Muhakeme edilmeyen bir bilgi türüdür. Bu tür bilgi, hayatı korumak içindir. Bu bilgiyle, bilimsel bir faaliyet gösterilmez. Çünkü bilimsel faaliyetler, muhakeme gerektirir. Sokağa çıkan bir kimse göğe bakarak yağmur veya karın yağacağını muhakeme etmeden, şemsiyesini alabilir. Muhakemesiz veya amiyane bilginin öğrenilmesi daha çok bireyseldir. Kişiden kişiye değişir. Herkes amiyane bilgiye inanır. Fakat ispat edemez. Bu tür bilginin kaynağı, kişinin kendi yaşadıklarıdır. Bilginin sınırı, kişinin deneyimine göre değişir. Muhakemesiz veya amiyane bilginin güvenilirliği olmadığı gibi değeri, sadece hayatı korumakla sınırlıdır. (Tezer, 1929, s. 5-6)

Yabancı dil bilen ve çeviri eğitimi almayan bir kimse, çeviri yapabilir. Çeviri eğitimi alan bir kimse de çeviri yapabilir. Çeviri eğitimi almayan için “amatör çevirmen”, çeviri eğitimi alan için “ profesyonel çevirmen” kavramları kullanılmaktadır.

Amatör çevirmen, sözlükten yardım alarak çeviri yapmaya çalışır. Amatör çevirmenin çeviri bilgisi, bildiği sözcük sayısı kadardır. Bu çevirinin değeri, her bir amatör çevirmene göre değişir. Yani, görecelidir. Her amatör çevirmenin kendisine göre çeviri tarzı vardır. Hiçbirinin çevirisi, birbirini tutmaz. Bu tür çeviri nesnel değil, öznel. Diğer deyişle, amatör çevirmen, amiyane bilgi kullanır. Çevirinin değerini ortaya koyan nesnellik öğeleri ispat edilemez. Profesyonel çevirmen ise, çeviribilimi kuram ve stratejilerini kullanır. Yani, o bilimsel bir çeviri yapar. Bu araştırmada çeviribilimi temel ilkelerini esas alarak çevirinin epistemik değerini ortaya koymaya çalışılmıştır. Bilindiği üzere, çevirinin ortaya çıkan sorunları tanımlanmış ve tanımlanan bu sorunlara çeviri çözüm önerileri getirilmiştir. Lisans öğrencilerine yönelik ankette yer alan sorular, çeviribilimi kuram ve stratejileri çerçevesinde hazırlanmıştır. Lisans öğrencilerinden beklenen şey, amiyane bilgi yerine bilimsel bir yaklaşım sergilemeleridir.

Konunun uzmanlarından Akbulut (2004, s. 11-12) araştırmasında şöyle ifade etmektedir: “geleneksel bakış açısına göre bir dili iyi bilen herkes sözlü ya da yazılı bir metni bildiği bir yabancı dilden anadiline ya da anadilinden iyi bildiği bir dile aktarabilir; doğal bir çevirmendir. Bu doğru ve akılcı bir önerme olarak görünebilir. Ancak, bunun sorgulanması gereği öne çıkıyor. Birçok örnek verilebilir ; çeviri eleştirilerden, bilim alanı içindeki tepkilerden tutun kitle iletişim araçlarına yansıyan eleştiriler, Körfez Savaşı sırasındaki televizyondaki canlı yayında yapılan çeviriler, günlük haber çevirileri, dizi çevirileri,

reklam çevirileri, teknik metinlerin anlaşılabilirliğine çevirinin katkısı vb.”. örnekler vererek profesyonel olmayan çevirmenlerden yakınmaktadır. Amatör çevirmen amiyane, yani çeviribilimindeki hiç kuram ve stratejiyi kullanmazken, profesyonel çevirmen ise ilmi, yani bilimsel metot, yöntem, teknik kullanır.

2.3. Metin Nedir?

Metin tanımı konusunda ortak bir tanım bulunmamaktadır. İnceoğlu ve Çomak (2009, s. 19) çalışmasında “Metin her şeyden önce bir yapıdır. Bu yapıda yalnızca metnin yapısal örgüsü değil, onu çevreleyen dış gerçeklik de söz konusudur.” diye tanımlar. Çevirmen, elindeki çevirisini yapacağı metni, yani kaynak metni çözümlemesi gerekir. Metin çözüm yöntemlerine başvurmadan yapacağı çeviri, epistemik açıdan tartışılır. “Metin çözümlemelerinde, özellikle de anlam ve tümce yapılarına ilişkin olan çözümleme yöntemlerinde, metni tümüyle tüketme hem kendi içinde hem kendi dışında çözümleme yöntemidir.” (İnceoğlu & Çomak, N. A., 2009, s. 19) Metin türü –film, roman, şiir, resim, fotoğraf, manşet, haber, reklam, afiş, broşür, öykü vs.- hangisi olursa olsun, metnin en yüzeysel düzlemden en derin düzleme kadar inilerek çözümlenmesidir.

2.4. Metin Türleri

Bilindiği gibi metin denilince günlük hayatta ihtiyaç duyulan bilgilerin kaynak metinden erek metne aktarılması gibi algılanabilir. Fakat metin oluşmasında metin dışı ve içi olmak üzere birçok faktörün olduğu kabul edilir. Metin tanımı yapılırken ortak bir tanımdan söz etmek mümkün değilse de, iki açıdan genel olarak tanımlanabileceği kabul edilir. Bunlar; dilin işlevine göre ve iletişimsel yaklaşıma göre tanımlanır.

Dilin işlevine göre metin, cümlenin temel öğelerine göre tanımlanır. İletişimsel yaklaşıma göre “gündelik hayattaki iletişimsel işlevleri” esas alınarak yapılır. Fakat her iki yaklaşımın metnin tanımında yer aldığı da bilinmektedir. (Yılmaz, 2011, s. 9-11)

Kaynak metinden erek metni üreten bir çevirmen, öncelikle metnin geçerlilik ve güvenilirliğini sağlaması yönünden dilbilimin alt biliminden olan metinbilim normlarına uygun bir metin üretmesi gerekir.

Bir metin tipolojisi ortaya koyabilmek için öncelikle homojenlik ölçütüne uygun olmalıdır. Metnin genel özelliklerini ayırmaya yarayan genel kurallar, somut kurallar ve kuramlar

içermelidir. Metin türlerinin sınıflandırılmasında iletişimsel yaklaşım kullanılır Metni okuyan bir çevirmen, metnin sınırlarını kesinlikle biliyorsa bunu sınıflandırmada tereddüt duymaz. “İşlevsel Yaklaşım” göre gündelik hayatta kullanılan metin türleri:

- a. Bilgi Metinleri (haber, rapor, eleştiri vs.)
- b. Çağrı Metinleri (reklam, yorum metinleri vs.)
- c. Bağlayıcı Metinler (sözleşme, garanti metinleri vs.)
- d. İlişki Kuran Metinler (tebrik, davetiye, tebrik, taziye metinleri vs.)
- e. Deklarasyon Metinleri (vasiyet, atama, görevden alınma vs.), kabul edilir.

Bu araştırmada bu bilgilere dayanarak ve öğrencilerin metin bilgisi olduğunu varsayarak 8-14 soru metin türlerine uygun olarak seçilmiştir.

2.5. Kuramın Önemi

Kuram bilgisi, çeviri eğitimine katkısı genel kabul gören bir anlayıştır. Çeviri yapmak için birçok kuraldan söz eder. Bu kuralların uygulanması nispetinde çeviri kalitesi gelişir. Newmark (1988, s. 19) araştırmasında kuram, teori ve uygulama arasındaki ilişkiyi tasarlar. Çevirinin doğallığını sağlar. Sözcükten paragrafa kadar, noktadan iki noktaya kadar metnin doğal olarak analiz edilmesini gösterir.” tespitini hatırlatır. Eruz (2003, s. 57) çalışmasında kuram bilgisine sahip bir çevirmen, teknik metinde geçen bir kelime için birkaç gün internet sitelerinden veya fabrikaya gider araştırma yaptığını belirtir. Çünkü kuram bilgisi olan çevirmen, teknik metinde yanlış tercüme edilecek bir kelimenin makine veya cihazın bozulmasına sebep olacağını farkındadır. Çeviri eğitimi almayan bir kimse ise, teknik bir sözlüğe bakarak teknik metni tercüme etmeye çalıştığı düşünülmektedir.

2.6. Çeviride Karşılaşılan Problemler

Çeviri öncelikle bir sanat ve bilgi yönetimi olarak tanımlanabilir. Çeviri süreçleri, bilgi yoğunluktur. Çevirinin doğruluğu, bilgi felsefesini yakından ilgilendirmektedir. Çevirmenin bilinç düzeyi, çeviri becerisi, çevirinin temel faktörleridir. Çeviribilim öncülerinden James S. Holmes, çeviribilimine yön veren bir harita ortaya koyar. Bu harita üzerinden çevirinin epistemik değerini sağlayan çeviri sınıflandırmasını yapar. Bu çerçevede, birçok çeviribilim araştırmacısı, çevirmenin çeviri çalışmalarında karşılaştığı

çeviri problemlerini, kavramlarla ifade eder. Çevirinin bilgi değerinin kayba uğramaması için de yaklaşımlar önerir. Bu yaklaşımlar, dil, işlev, söylem, biçim ve içerik odaklı olduğu söylenebilir.

Dil Odaklı Yaklaşımlar

Bu yaklaşım dillerin yapısı, anlam ve kaydırma özelliklerine yoğunlaşır. Çeviri öğretimine katkısı genel kabul görmüştür. Çevirmen kaynak dildeki mesajı aktarmada eş anlamları kullanabilir. Diller arasındaki gramer açısından az çok farklılıklar vardır. Bu da eşdeğerliğin bulunmadığını göstermektedir. Yani, çeviri imkânsızlığı ortaya çıkmaktadır. Çevirmen eşdeğersizlik problemini birtakım stratejilerle çözebilir. Örneğin, hedef dilde kullanımdan kaynaklanan, herhangi bir açığın bulunması durumunda terminoloji, ödünç sözcükler ya da ödünç çeviriler, yeni sözcük üretme, anlamsal kaymalar ya da dolaylı sözcükler kullanarak eşdeğersizlik problemin üstesinden gelebilir. (Suçin M. , 2013, s. 29-30) Bu çalışmada “Bulgular ve Yorumlar başlığı” altında “öğrencilerin dilsel yaklaşımla ilgili çevirinin epistemolojik değerine yer verilmiştir. (Grafik 8)

İşlev Odaklı Yaklaşımlar

Alman çeviribilimcisi Kathrina Reiss, çeviride eşdeğerlik ölçütü olarak metni kabul eder. Metin; bilgilendirici, anlatımcı ve işlemcidir. Çevirmenin metin türüne göre, çeviri metodunu belirlemesi gerekir. Hedef metnin yeterliliğini değerlendirmek amacıyla birçok ölçüt kabul edilir. Örneğin, metnin durumu, konu alanı, zamanı, mekânı, alıcısı, duygu değeri gibi özellikler. “Kaynak metin neden çevriliyor? Hedef metin nasıl bir işleve sahip olacaktır?” gibi sorular sorularak metnin hedefi belirlendiği gibi metot ve stratejileri de belirlenir. (Suçin M. , 2013, s. 45-47)

Söylem Odaklı Yaklaşımlar

Bu yaklaşımı; Juliane House (1977), Basil ve Mason (1990; 1998) ve Mona Baker’ın (1992) geliştirdikleri kabul edilir.

Juliane House, (1977) “Kaynak metin ile hedef metin durumsal özelliklerde temel olarak birbirinden farklıysa, işlevsel açıdan bu iki metin eşdeğer değildir. Bu nedenle de hedef metin kaliteli olmayacaktır. Daha kaliteli bir metin için kaynak metnin işlevi yanında

durumsal-boyutsal araçların da kullanılması gerekir.” diyerek yaklaşımın eksik yönünü belirtir. (Suçin M. , 2013, s. 49-50)

Baker (1992), çeviri eşdeğerliğini “sözcük ve sözcük üstü düzeyde eşdeğerlik, dilbilgisel, metinsel ve kullanımsal eşdeğerlik” sınıflandırarak bu yaklaşımı savunur. (Suçin M. , 2013, s. 53-54)

Biçim ve İçerik Odaklı Yaklaşımlar

Uslup eşdeğerliği, bu yaklaşımda ön plana çıkar. Biçim metnin söylediği şeyi nasıl söylendiğine gönderme yaparken, içerik metnin söylediği şeye yani ne söylediğine gönderme yapar. (Suçin M. , 2013, s. 57) Bu yaklaşımda, çevirmenin, biçim ve içerik dengesini göz önünde bulundurması gerekir.

Klasik Arap Geleneğinde Çeviri Yaklaşımları

Arap bilgini Câhız (ö. 868) çeviri konusunda birtakım yaklaşımları Kitab el-Hayevan adlı eserinde anlatır. Çeviride hedef dilin normlarının bilinmesi yanında çeviri yapılan konuda alan bilgisine sahip olunmasıdır. Her iki dilin iyi bilinmesi gerekir. Kaynak dilin üslubunu aktarmanın ve çeviri yapılan konuda alan bilgisine sahip olmanın ötesinde başka yardımcı işlemlere ihtiyaç duyulanı vurgular. Ayrıca, okuyucunun ihtiyaç ve beklentisinin karşılanması gerektiğini de açıklar. Şiir ve kutsal metinler için çeviriyi uygun görmeyen el-Cahız, mantık, geometri, astronomi, matematik ve müzik gibi alanlarda çevirinin mümkün olduğunu kabul etmektedir. (Sarıkaya, 2003/3)

2.7. Çeviri Eğitimi

Lisans öğrencileri, modern çeviribilimi çerçevesinde çeviri eğitimi verilerek yetiştirilmektedir. Bu durum, Arap dilinden yapacakları çevirinin epistemik değerinin sorgulanmasını beraberinde getirmektedir. Bunun yanında, çeviri eğitiminde; çeviri kuram ve stratejileri öğretilmektedir. Arap dilinde çeviri yapan öğrencilerin epistemik değeri merak konusudur. Çeviri kuram ve stratejilerinin uygulanmadığı geleneksel çeviri etkinliğinin niteliği tartışılması kaçınılmazdır.

Çevirinin tecrübeyle yapılması, çevirinin bir yan dil olarak işlevidir. Çeviri eğitimi sınıma-yanılma, zamana bırakılan bir birikime dayanması, bir tür bilgi yığılması olarak nitelendirilmektedir. (Akbulut, 2004, s. 72)

Çeviri Süreci

Çeviri çalışmasında temel süreçler iki kategoride gösterilebilir.

Teknik Süreçler:

Teknik süreçler temelde üç aşamada oluşur: 1. Kaynak ve hedef dilin çözümlenmesi, 2.Kaynak dil metninin dikkatle incelenmesi, 3.Uygun eşdeğerliklerin belirlenmesi

Çalışmanın düzenlenmesiyle ilgili süreçler:

Çeviri çalışmasının düzenlenmesiyle ilgili süreçler oldukça karmaşık olabilir. Tek kişi veya kurul şeklinde çeviri çalışmaları bulunmaktadır. Tek kişi ve kurul tarafından yapılan çeviri süreçleri birbirinden farklı ve daha karmaşıktır. Her iki çeviri süreçleri farklı biçimlerde sınıflandırılmaktadır. (Nida, 1982, s. 67-71)

Tek kişi çevirisi;

1. Kaynak metnin baştan sona okunması,
 2. Artalan bilgilerinin edinilmesi,
 3. Metnin eldeki çevirilerinin karşılaştırılması,
 4. İlk taslağın hazırlanması,
 5. İlk taslağın kısa zaman aralığında düzeltilmesi,
 6. Biçim ve ritim açısından sesli okunması,
 7. Metnin bir başkası tarafından okunması ve geri bildirim alınması,
 8. Çeviri metnin yetkin çevirmenlere sunulması,
 9. Metnin basıma verilmek üzere gözden geçirilmesi gibi süreçlerden oluşmaktadır.
- (Nida, 1982, s. 71-72)

Bu araştırma, tek kişi çevirisi süreçleriyle yapılan çeviri örneklerini kapsamaktadır. Hazırlanan anket , her bir lisans öğrencisinin tek başına çevirisini yapabileceği, çeviri sorularını içermektedir.

Kaynak Metin

Bir metnin çevirisi yapılır ve bu metin kaynak metin yerine geçer. Bu çeviri sürecinde eşdeğerlik oluşur. Bu çalışmada bulunan kaynak metinler, iki ayrı ankette yer alan Arapça sorularının, Türkçeye çevirisinin yapılması şeklinde planlanmıştır. 2. ve 3. sınıflar

için iki farklı kaynak metinler (anket) hazırlanmıştır. Bu kaynak metinler sınıf seviyelerine göre seçilmiştir.

Hedef Metin

Hedef metin, kaynak metnin bir kopyası denilebilir. Fakat erek odaklı bir metnin hazırlanmasında, çevirmenin çeviri becerisi, eğitimi, çeviri yaklaşımları, çeviri kalitesinin temel faktörleridir. Çeviri; çevirmen, kaynak metin –hedef metin üçlüsünden oluşur. Çeviri sürecini, birbiriyle ilgili ve etkileşimli faaliyetler dizisi olarak değerlendirmekteyiz. Anket sorularında yer alan Arapça soruları, hedef metne çeviri yapılması istenmiştir. Bazı sorularda, Arapça kaynak metnin, tamamının çevrili yerine eksik bırakılan kısmın tamamlanmasını istenmiştir.

Çeviri Kayıpları

Araştırmanın temel amacı çeviride hata veya kayıpların önlenmesidir. Çeviri hatası veya kayıp, çevirinin epistemik anlamda bir değerinin olmamasıdır.

Öğrencilerin yaptıkları çevirilerin kabul edilebilir veya edilemez değerlendirilmesinde: Gideon Toury (1942-2016), üç tür çeviri olduğunu öne sürer: 1. Kabul edilebilir, 2. Yeterli, 3. Eşdeğer. Kabul edilebilir çeviri, bir dildeki metnin başka bir dile, anlam ve mesaj yönünden çok büyük bir hata olmadan aktarılması anlamına gelir. Yeterli çeviri, çeviri metnin kaynak metnin çoğu özelliğini taşıması, yani kaynak metni okuyan birinde oluşan çoğu etkinin, erek metni okuyanda da oluşmasıdır. (Yener Gökşenli, 2013, s. 91) Lisans öğrencilerin çevirisi “Kabul edilemez, kabul edilebilir veya yeterli” şeklinde değerlendirilmiştir. (bk. Örnek: Soru 9)

Çeviri sürecinde çevirmen, kaynak ve erek metinler arasında tam bir eşdeğerlik sağlama gayreti içindedir. Bunun en önemli sebebi ise çevirmenler ne kadar çabalarsa çabalasın kaynak metin ile erek metin arasında meydana gelmesi kaçınılmaz olan çeviri kayıplarına karşı mücadele etmektir. Bu nedenle çevirmenler bazı çeviri sorunlarını çözmek için birtakım stratejiler izleme yoluna gidebilir. Örneğin, erek dil ve erek kültürdeki unsurun kaynak kültürdeki unsurlara tercih edilmesi anlamına gelen “kültürel ikame”de amaç kaynak metnin yabancı özelliklerini azaltıp erek dil okuruna bildik bir kullanımla o meramın aktarılmasını sağlamaktır. (Yıldız & Kurt, 2018, s. 3-4)

Yıldız ve Kurt (2018,s.4) araştırmasında “ erek metinde kayıpların olması yüksek ihtimal dahilinde” olduğunu da vurgulamaktadırlar. Bu nedenle, çeviride yabancılaştırma, yerlileştirme ve öykünme gibi stratejilerin uygulanması halinde bu tür kayıpların azalabileceğini de savundukları anlaşılmaktadır. Bu araştırmadaki anket soruları incelendiğinde, çeviri kuram ve stratejilerin sorgulandığı da görülmektedir

Genel Çeviri Stratejileri

Çeviri kuramı, pratik uygulamalardan bağımsız bir çerçeve içerisinde yorumlanamaz. Zira çeviri kuramı, başlangıçta uygulamaların yaptıkları işi anlatmak üzere oluşturdukları kurallar biçiminde ortaya çıkmış. Daha sonra bu kuralların kural dışında kalan birçok durumu kapsamadığı anlaşılmıştır. (Akbulut, 2004, s. 62-63) Kuramların test edilmesi, sorgulanması, değiştirilmesi gibi özellikleri kapsayan bir bilgi olduğu anlaşılmaktadır.

Akbulut (2004) araştırmasında “kuram öğrenme-öğretim bilgisine sahip olan bir öğrenci ile kuram bilgisine sahip olmayan öğrencilerin davranışlarını kıyaslayarak aşağıdaki örnekleri vererek” tespitte bulunmuştur.

Örnek:1- “Çocuklar Nereden Geliyor?” adlı bir eseri çevirmek isteyen bir çevirmen, hemen çeviri yapmaya kalkışmaz. Bu eserde, çocukların namahrem uzuvlarına ilişkin bilginin nasıl anlatılacağı yer almaktadır. Çevirmenin, çeviri kuram ve stratejilerini bilmesi, bu tür problemlerin nasıl üstesinden gelineceğini kolaylaştırır. Çevirmen, kuram ve stratejileri bilmiyorsa, ilkeli bir davranış beklenemez.

Örnek:2- Birçok yayınevi, yaptırdığı çeviri eserlerini, çeviri uzmanlarına incelettirmektedir. Yayınevi, Türk okurunun kültürüne uygun olmayan çevirileri tercih etmemektedir.

Örnek:3- Çeviri eğitimine katılanların daha kaliteli, yani epistemolojik açıdan çeviri yaptıklarını, daha ilkeli çeviri davranışında buldukları gözlenmiştir. (Akbulut, 2004, s. 66-69)

Verilen bu örnekler, amatör çevirmen ile profesyonel çevirmenin kıyaslanamayacağını açıkça göstermektedir. Bu araştırmadaki lisans öğrencileri birer profesyonel çevirmen olarak tanımlanmıştır.

Çevirmenin Becerileri

Çevirmen becerileri için birçok ölçüt sayılabilir. Çeviri sürecinde en önemli aktör çevirmendir. Çevirmenin sahip olması ya da edinmesi gereken becerileri konusunda, araştırmacılar bazı özellikleri önermektedir. Örneğin: Ele alınan konuya iyi düzeyde bilgi sahip olması, anadiline hâkimiyeti, kaynak-hedef dili kavraması, çeviri eğitimi uzmanlarca öğretilmesi, eğitimin etkinliği, eğitimcinin nitelikleri gibi ilkelerin gerekliliğinden söz edilir. (Lederer, 2008, s. 133-136)

Arapça çeviri eğitimi ve bu eğitimin kalitesi çevirmenin temel becerisidir. Çeviri, bir uygulama alanı olmasının yanında bir meslek de denilebilir. Epistemolojik açıdan çevirmen hangi nitelikleri sahip olması gerektiği sorusu, akla çevirmenin eğitimi getirmektedir. Bu araştırma, Arapça çeviri eğitiminde lisans öğrencilerine verilen bilgi ve kazandırılan beceri düzeyleriyle sınırlı tutulmuştur.

Lisans Öğrencilerinin Çeviri Kuramları

Bazı çevirmenler tarafından Arapça çeviri ilk önce “Hz. Muhammed (sav) İslam’ı tebliğ etmesi, farklı dil ve kültürdeki milletlerin İslam’ı tanınması için gönderdiği mektuplarla başladığını ve böylelikle yabancı dil öğrenmeye teşvik ettiği,” örneği verilmektedir. Dilbilim araştırmacıları ise Arapça çeviri kuramlarını geleneksel olarak adlandırmaktadır. Suçin araştırmasında: “Araplarda ilk sistematik çeviri faaliyetlerinin Emeviler döneminde” başladığını tespit etmektedir. (Suçin M. H., 2013, s. 59-60)

Sarıkaya (2003/3, s. 138) çalışmasında “çevirmenin her dile hâkim olması, Yunanca-Arapça dillerini örnek vererek her iki dilin belâgatını bilmeyen bir çevirmenin dillere haksızlık edeceğini, bütün mütercimler haindir diyerek çeviri hatalarını dile getirmesi, çevirmenin bilgisiyle yazar bilgisiyle aynı seviyede olması gerektiği, şiir çevrisinin yapılmayacağına inanması, çevirmen, işveren vekili gibi hareket etmesi, çeviride mânânın esas alınması gibi hususlar, Câhız’ın teorisini oluşturduğunu” belirtmektedir.

Câhız’ın da klasik çeviri yaklaşımında bugünkü çeviri problemlerine değinerek epistemolojik problemlere gönderme yaptığı düşünülmektedir. Anketteki 5. Soru bir nebze de olsa öğrencilerin öğrenmiş olması mühmel olan “çeviri tarihiyle” ilgilidir. Lisans öğrencilerinden alınan geri bildirimlerde; Cahız’ı bir çevirmen olarak belirtmeleri gerekirdi diye düşünülmüştür. Fakat, hiçbir öğrenci onun ismini zikredememiştir.

2.8. Çevirinin Epistemolojik Değeri ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Öğretimi yaygın İngilizce, Almanca, Fransızca gibi dillerde çevirinin epistemolojik değerine ilişkin yapılan bir çalışmaya rastlayamamıştır. Aynı zamanda, Arap dilinde çevirinin epistemolojik değerine ilişkin araştırma yapılmadığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin, aldıkları çeviri eğitimine ilişkin mevcut durumu belirlemek için bu araştırmada “Betimsel Yöntemi” kullanılmıştır.

Bu araştırmada “görüşme, anket yöntemleri” yanında bireysel ve inançlar hakkında bilgi edinme sanatı olarak nitelendirilen görüşme yönteminin özellikle “Odak Grup Görüşmesi” uygulanmıştır. Bilindiği üzere, literatürde bu yöntem en az 12 kişi arasında küçük bir grup insan tarafından uygulanmasını öngörmektedir. Böyle bir görüşme grubu, ne bir karar alma ne de bir problem çözme grubudur. Görüşme öncesi Hazırlık Aşamaları, Görüşme Süreci, Görüşme verilerinin analiz edilmesi, örnek görüşme soruları/formları hazırlanarak yapılması gerekmektedir. (Büyüköztürk, 2015, s. 150-151,154-167) Yapılan bu araştırmada da aynı şekilde çevirinin epistemolojik değerine ilişkin katılımcıların bakış açılarına, deneyimlerine ve yaşantılarına, eğilim ve fikirlerine, tutum ve davranışlarına dair bilgi edinmek hedeflenmiştir. (Şahsuvaroğlu & Ekşi, s. 129)

Verilerin toplanması amacıyla “Anket Yöntemi” kullanılmıştır. Problem tanımlama, anket formu oluşturma, ön uygulama analiz edilerek uygulanması planlanmıştır. (Büyüköztürk, 2015, s. 124-130,134-139)

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı üniversitelerde Arapça Öğretmenliği, Arap Dili ve Edebiyatı ve Arapça Mütercim-Tercümanlık bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini; Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Bu sayı toplam olarak 74 lisans öğrencisini ifade etmektedir. 2. sınıf öğrencilerinden 37 kişi ve 3. sınıf öğrencilerinden 37 kişi denek olarak araştırmaya katılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada ilk olarak araştırmanın genel çerçevesinin belirlenmesi amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Alanda yazılmış ve ulaşılabilen Türkçe ve yabancı kaynaklardan başlanarak en yakın tarihli eserlere gidilmiştir. Alanda yapılan lisans, doktora çalışmaları da buna dâhil edilmiştir. Üniversite kütüphaneleri, internet ve Ulusal Tez Merkezi kaynakların sağlandığı temel birimler olmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak lisans öğrencilerine yönelik hazırlanmış olan anket kullanılmıştır. Kullanılan anket, Mehmet Hakkı SUÇİN'in (2013) "Öteki Dilde Var Olmak" eserinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre doldurulan anket sonuçlarına dayalı olarak elde edilen veriler, sınıf ve aldıkları çeviri eğitim seviyeleri kapsayan değişkenlere göre incelenmiştir. Her bir anketi, çeviri kuram ve stratejilerine göre değerlendirilmiştir. Her bir anket, toplam 14 soru içermektedir. Anketlerin cevaplandırma oranı %100'dür. Elde edilen veriler; pasta, grafik türü ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda elde edilen veriler değerlendirilmiş ve araştırmacılara, öğrencilere çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada, Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Dalı, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalındaki lisans öğrencilerinin çeviri derslerinde öğrenme etkinliği olarak çeviri kuram ve çeviri stratejilerini kullanma düzeylerinin incelenmesi için sorulan alt problemlere ilişkin analiz ve bulgular yer almaktadır.

Arapça öğretmen adayı olarak yetiştirilen lisans öğrencilerinin Arap dilinde çeviri yaparken aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenilmektedir:

-çeviri metin türünü belirleme,

-kaynak metni inceleme, birimlerin betimsel, duygusal ve düşünsel içeriklerini değerlendirme,

-mesajın dil ötesi bağlamını yeniden inşa etme,

-hedef metni üretme ve gözden geçirmesidir.

Alt problemlerin analizinde öğrenciler 2. ,3.ve 4.sınıflar halinde tasnif edilmiştir. 2. Sınıftan 37 kişi, 3.Sınıftan 37 kişi ve 4. Sınıftan 27 kişi Arapça öğretmenliği lisans öğrencilerinden toplam 111 kişiden oluşan 4, 8 kişilik gruplar oluşturulmuştur. Toplam 14 soruluk iki ayrı soru anketi tasarlanmıştır. Her bir soruda çeviri kuram veya stratejileri sorgulanmaktadır. Soru-Cevap arasındaki ilişkinin uygunluğu ile uygunsuzluğu karşılaştırılmıştır. Toplanan veriler pasta grafiği olarak yorum cümlelerinde atıf olarak gösterilmektedir.

Soruların cevapları değerlendirilirken 1., 3., 4., 5. ve 6. sorular kapalı-açık uçlu olup öğrencilerin bildiklerini tercih etme fırsatı verilmiştir. 2. ve 7. Soru ise öğrencinin algılarını ölçmeye yöneliktir. 8. ve 14. Aralığında yer alan sorular ise 2. Sınıf ilâ 3. sınıfların

seviyesine uygun çeviri kuram ve stratejilerini anlama, uygulama ve beceri düzeyleri yönünden veri toplama amacıyla hazırlanmıştır.

İki sınıfın toplam mevcudu 74 kişidir. Ankete de 74 lisans öğrencisi cevap vermiştir. Bu, anketin cevaplandırma oranının, %100 olduğunu göstermektedir.

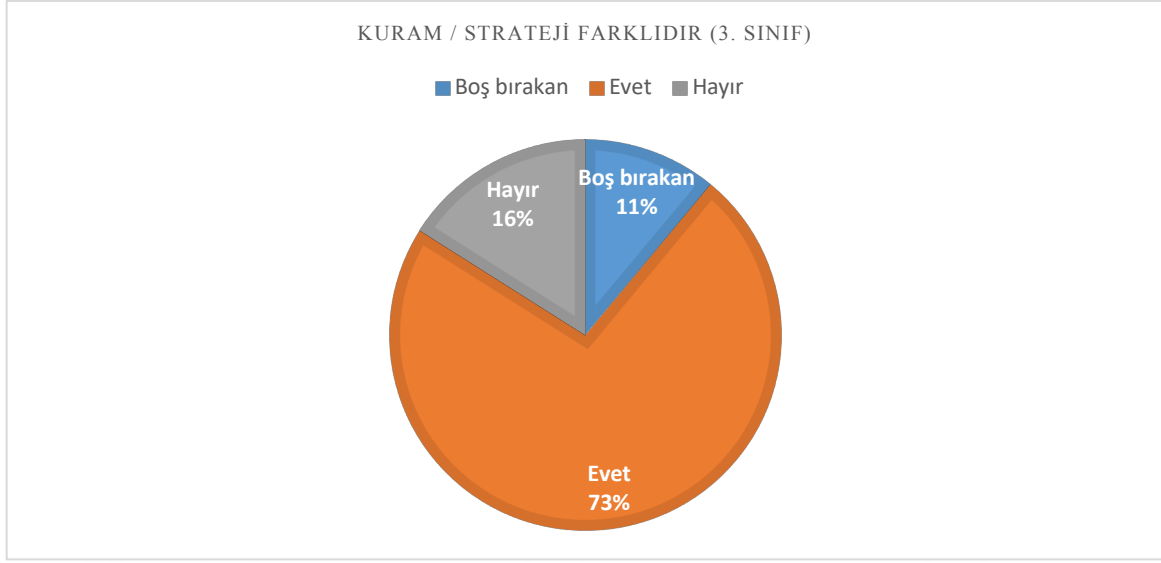
Veriler pasta grafiği ile görsel hale getirilmiştir ve yorumlanmıştır

Aşağıda anketin her iki grup için ortak olan ilk 7 sorusunun değerlendirilmesi ve yorumlanması beraber yapılmıştır. 2. sınıf ve 3. sınıf öğrencileri için hazırlanan Türkçe anket sorularına ilişkin veriler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

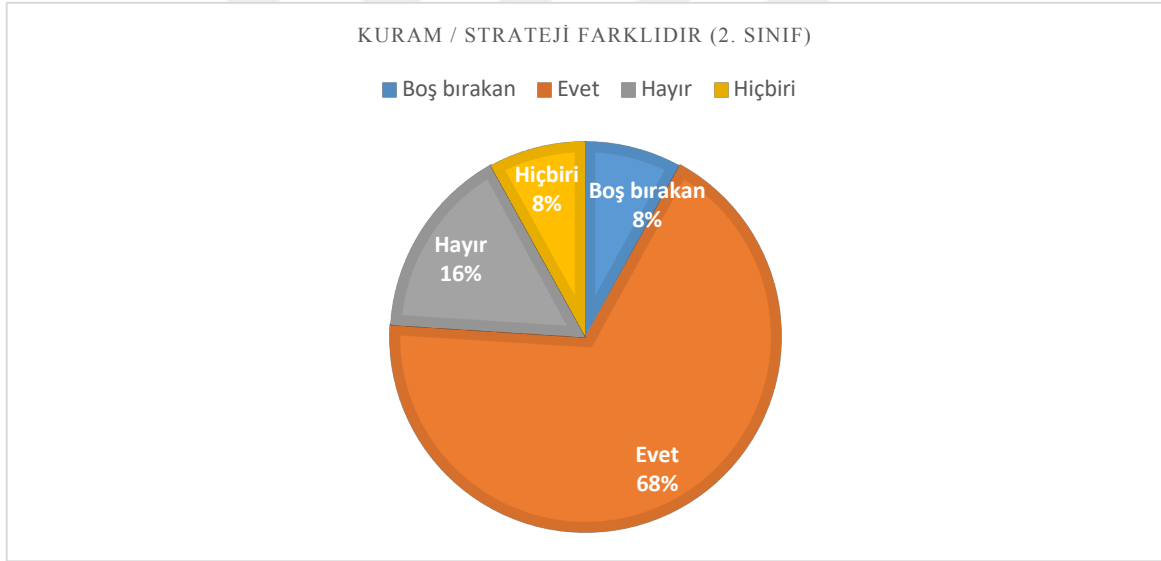
4.1. HER İKİ SINIF İÇİN HAZIRLANMIŞ ORTAK MADDELERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

SORU 1- “ Yazılı-Sözlü çeviri kuram ve stratejiler birbirinden farklıdır.”

Anket maddelerinin ilki olan bu soruda 3. sınıf öğrencilerinin %73’ü, kuram ve stratejilerin farklı olduğuna inanmaktadır. Bu da, kuram ve stratejilerin; çeviride hata/çeviri kayıpların önlenebileceği anlamına gelmektedir. Lisans öğrencilerinin %16’sı, kuram ve stratejinin farklı olmadığına, %11’in ise, hiç birine katılmadığı (Grafik 1) görülmektedir. Yani, toplam lisans öğrencilerinin %27’i, kuram ve stratejiye başvurmadan geleneksel yöntemlerle çeviri yapabileceğine inanmaktadır. Bu veriler araştırmanın “kuram ve stratejiye başvurmadan geleneksel yöntemlerle çeviri yapılamaz” görüşünü desteklemektedir. (bk. Grafik 7-8)

Grafik 1. Kuram / strateji farklıdır

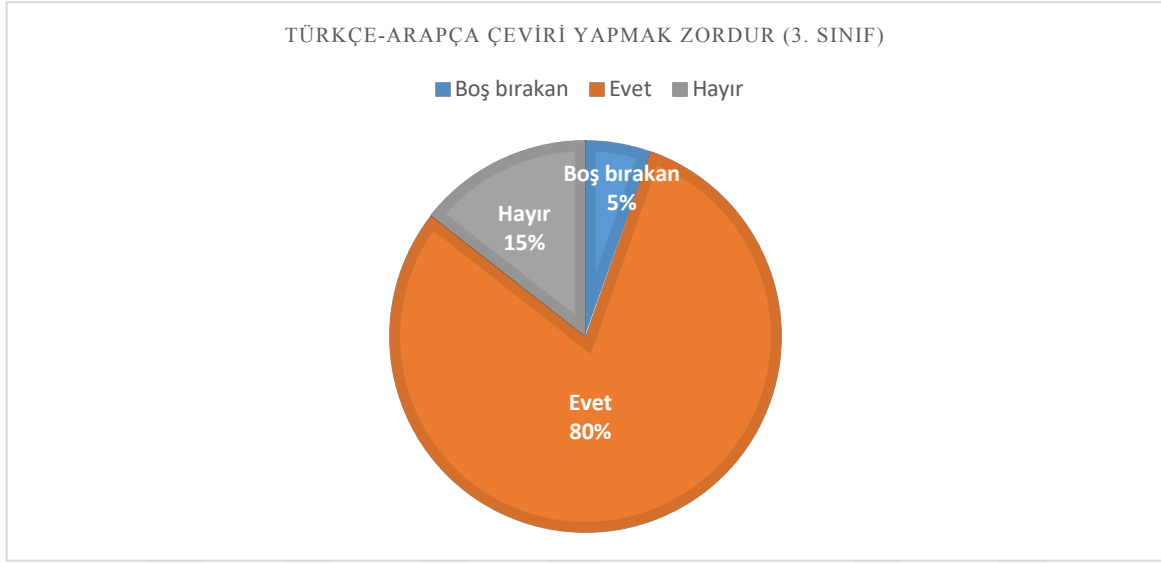
Grafik 2. Kuram/strateji farklıdır

Çeviri kuram ve stratejiler çevirinin güvencesidir. Buna ilişkin elde edilen verilerden; çevirinin epistemolojik değerinden söz etmemek mümkün değildir. Öyle ki Cahîz da eserinde, diğer dillerden Arapçaya yapılan çeviri, çevirmende bulunması gereken vasıflar, Arap şiir ve dini metinlerin çevirisi, Arapçadan diğer dillere çeviri, çeviri hataları, çeviri metotları gibi konuların ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. (Sarıkaya, M. 2003/3)

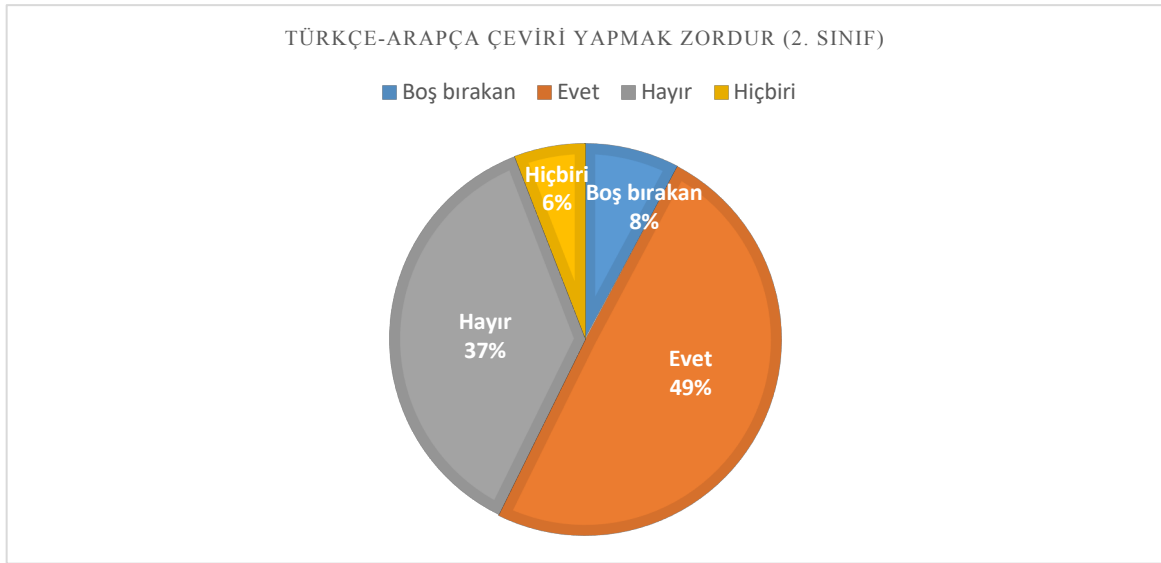
2. sınıf öğrencilerinin %68'i, çeviri kuram ve stratejilerin farklı olduğuna, aynı öğrencilerin %32'si ise, kuram ve stratejilerin farklı olduğuna katılmamaktadır. (Grafik 2) Lisans öğrencilerinin % 32'si, çeviri kaybının farkında olmadığı denilebilir.

SORU 2-“Türkçe-Arapça çeviri yapmak zordur.”

Ankete katılan 2. sınıf öğrencilerinin %89'u, Türkçe-Arapça çevirinin zor olduğuna katılırken, %5'nin ise, Türkçe-Arapça zor olduğuna katılmamaktadır. Öğrencilerin %6'ın ise, aynı soruyu boş bıraktığı (Grafik 3) görülmektedir Sorudaki zor sözcüğü “çevirinin sözcük, kalıplaşmış ifadeler ve genel çeviri problemleri” anlamına gelmektedir.

Grafik 3. Türkçe-Arapça çeviri yapmak zordur

Grafik 4. Türkçe-Arapça çeviri yapmak zordur.

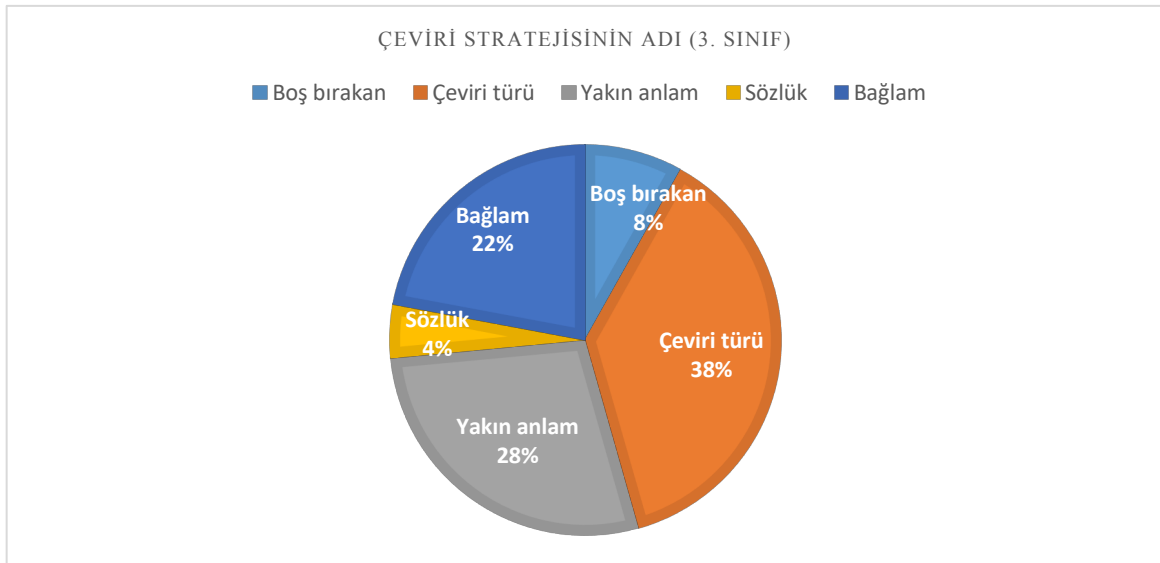
3. sınıf öğrencilerinin %51'i, Türkçe-Arapça çevirinin zor olduğunu kabul ederken, aynı deneklerin %38'i ise, Türkçe-Arapça çevirisine kolay demektedir. Aynı deneklerin %6'sı ise, Türkçe-Arapça çevirisi konusunda kararsız kaldığı anlaşılmaktadır. %5'inin ise, soruyu boş bıraktığı görülmektedir.(Grafik 4) 2. ve 3. sınıf öğrencilerine sorulan 8. soruyla elde edilen veriler de çeviri yapmanın zor olduğunu desteklemektedir.(Grafik 15-21)

SORU 3-"Arapça-Türkçe/Türkçe-Arapça çevirisini yapamadığınız kelimeler için hangi kuram/ strateji kullanıyorsunuz? Sadece stratejinizin adını yazınız."

Araştırmaya katılan 2. sınıf lisans öğrencilerinin %38'i, sözlük kullanarak çeviri yaptıklarını açıklamaktadırlar (Grafik 5). Salt sözlük kullanım alışkanlığı kaynak-hedef metninde bilgi kaybına neden olur.

Suçin (2013, s. 71) araştırmasında ifade ettiği; "sözcüğün bağlam anlamında "eşdeğer anlamının verilmemesi durumunda; metin eksik, yanlış veya yetersiz bir şekilde hedefe metne aktarır." tespiti bu araştırmanın vardığı sonucu doğrulamaktadır.

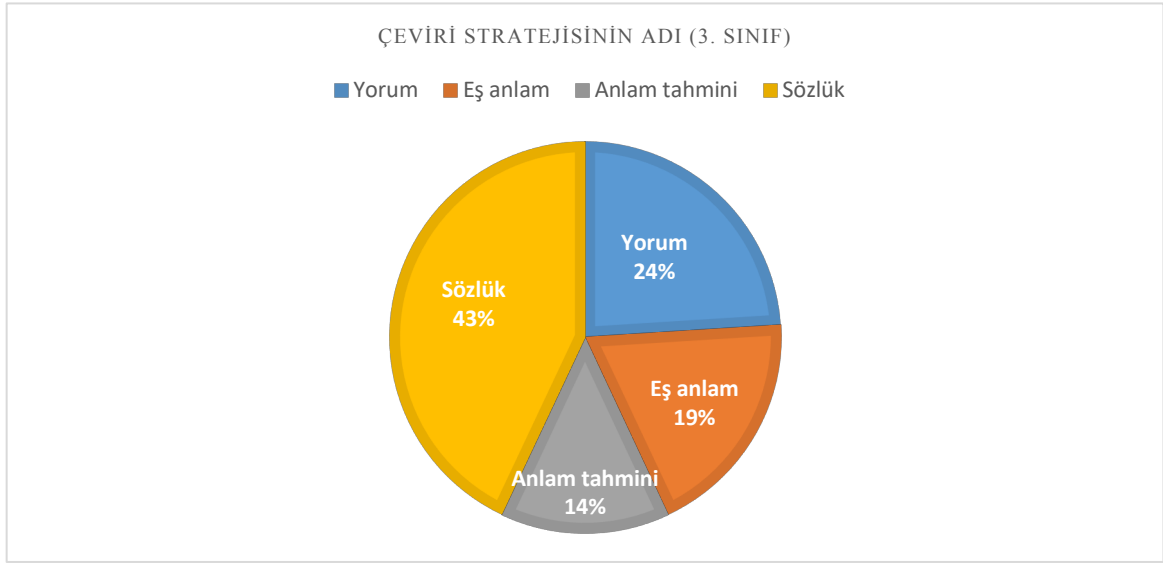
Araştırmaya katılan 2. sınıf öğrencilerinin %43'ü de, sözlük kullandığını, %24'ü ise yakın anlamlı kelime yöntemi kullandığını, %14'in ise cümle bağlamına baş vurduğunu, %19'un basitleştirmeyi tercih ettiği ve geri kalan öğrencilerin sorunun cevabını boş bıraktığı görülmektedir (Grafik 5).

Grafik 5. Çeviri stratejisinin adı

Ankette sorulan bu soruyla, öğrencilerden çeviri yaparken kullandıkları stratejiler sorgulanmıştır. 3. sınıf öğrencilerinin %38'i çeviride sözlük kullandığı, %8'i yakın anlamlı

sözcük kullandığı, %30'u bağlamdan anlamı çıkarmaya çalıştığı ve %11'in de boş bıraktığı (Grafik 5) görülmektedir. Bilindiği gibi, anlamsal çeviri bireyseldir, yazarın düşünce sürecini takip eder. Bu çeviri türünde kullanımsal ve bilişsel kayıp görülür. Kaynak metnin çok altında bilgi içerir. (Suçin M. , 2013, s. 39) İletişimsel çeviri ise hedef metin, kaynak metinden daha güzeldir. (Suçin M. , 2013, s. 40) Bu durumda, öğrencilerin bu tür yapacakları çevirinin epistemik anlamda bir değeri olmadığı kanaatini doğurmaktadır.

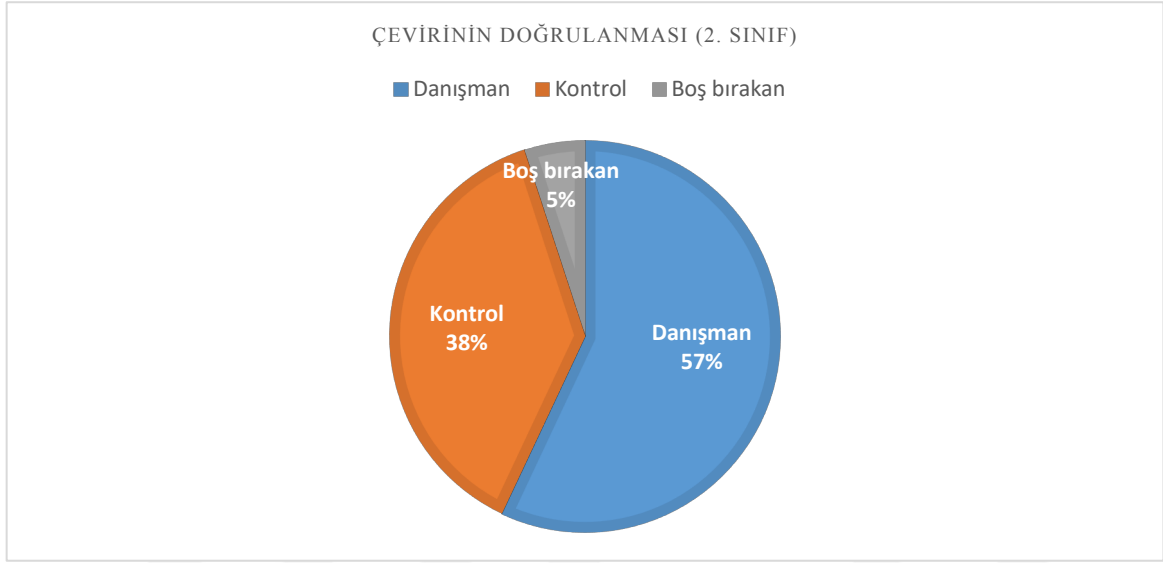
Grafik 6. Çeviride yönteminizin adı

2. sınıf öğrencilerinin, çeviribilimde olmayan birtakım sözcükleri kendilerine göre kullandıkları (Grafik 6) görülmektedir. Bunlar (yorum, eş anlam, anlam tahmini ve sözlük gibi), çeviri kuram ve strateji yerine kullanıldığı açıkça görülmektedir. Örnek: %43'ü sözlük kullandığı, %14'ü anlam tahmininde bulunduğu, %24'ü, yorum yaptığı (Grafik 6) görülmektedir. Çevirinin kontrolü için çeviribiliminde önerilen stratejileri de kullanmadıklarını (Grafik 7) göstermektedir.

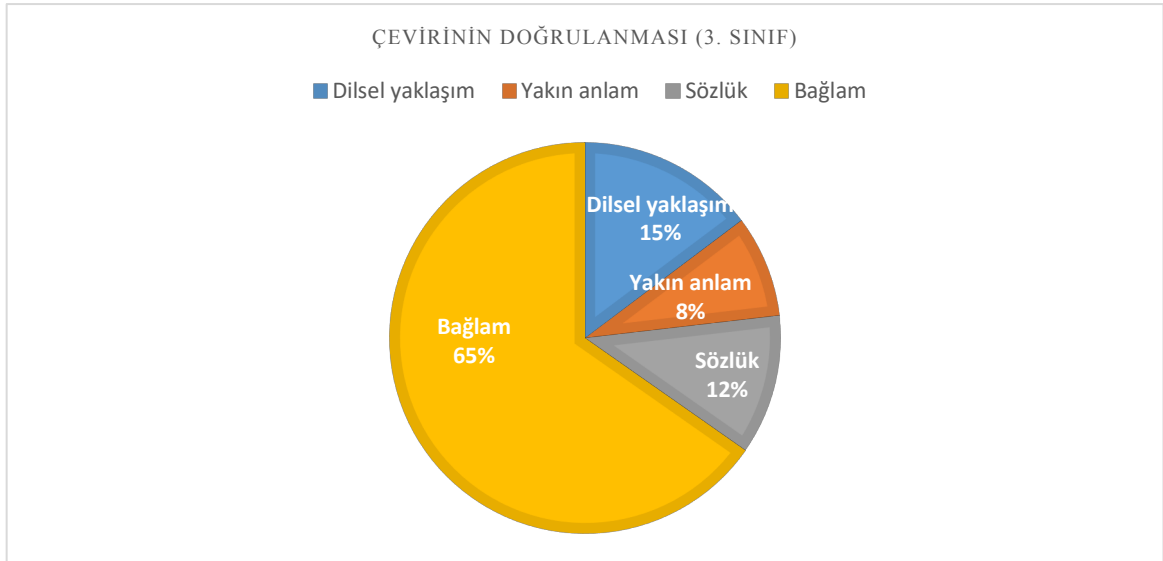
Öğrencilerin çeviri kuram ve strateji kullanmamaları, çevirinin epistemik olmadığını göstermektedir.

SORU 4- “Tercümesini yaptığınız cümlenin doğru olup olmadığını hangi kuram/stratejiyle doğruluyorsunuz?”

2. ve 3. sınıf öğrencilerinin %57’i; danışarak çeviriyi ettiklerini, %38’i, çeviriyi “kontrol” ile kontrol ettiklerini, %5’i ise kontrol etmeye ilişkin hiçbir yöntem kullanmadıklarını (Grafik 7-8) göstermektedir.

Grafik 7. Çevirinin doğrulanması

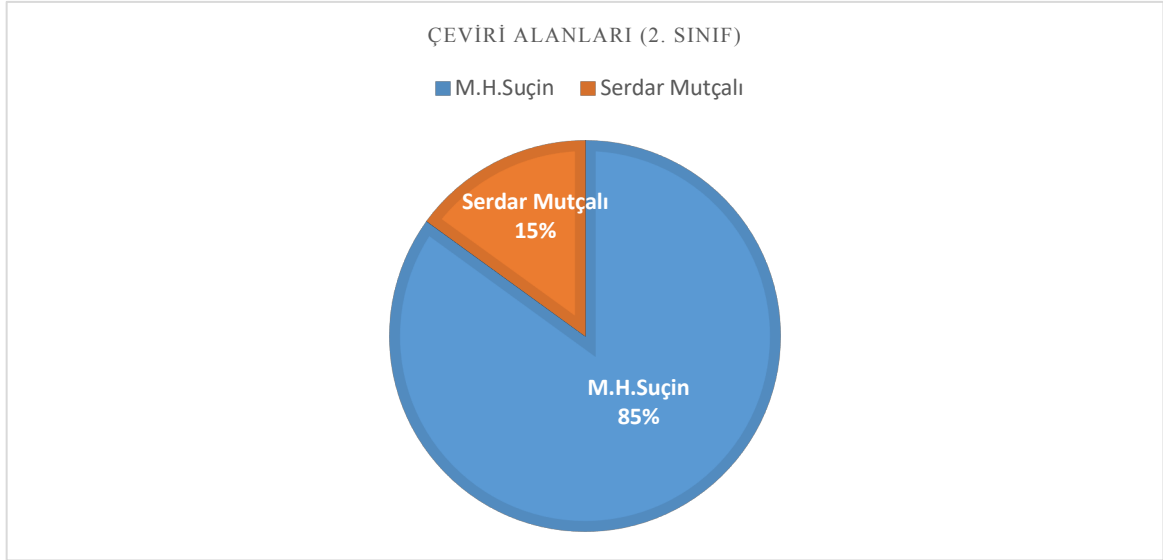

Grafik 8. Çevirinin doğrulanması

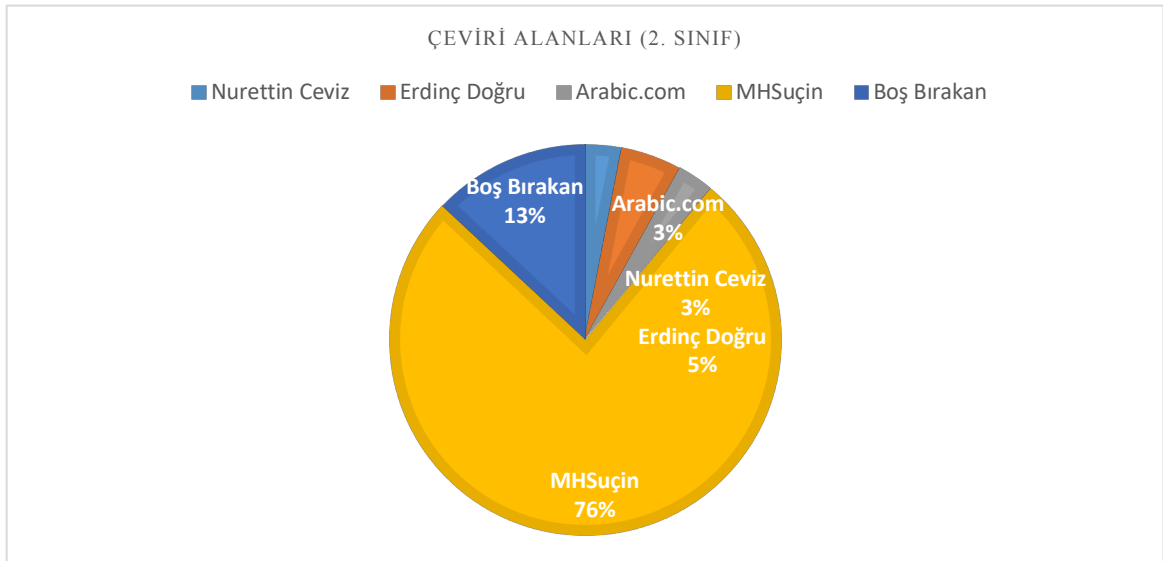
Lisans öğrencilerinden 3. Sınıfların aynı soruya farklı cevap verdikleri (Grafik 8) görülmektedir. Dilsel yaklaşımla, çeviri doğrulama yapılabileceğine inanların oranı %

14'tür. Sözcükte yakın anlam kullananların %8, sözlük kullananların %11, bağlamdan faydalananların %62 ve boş bırakanların %5 olduğu (Grafik 8) anlaşılmaktadır. Bu durum şu yargıyı doğrular niteliktedir: "...dil düzeyinde yapılan aşırı vurgu, çevirinin metin ve söylem düzeyinde olumsuz etkilenme riskiyle karşı karşıya bırakabilir." (Suçin M. , 2013, s. 29)

SORU 5- "Arapça-Türkçe / Türkçe -Arapça çeviri yaparken en çok yararlandığınız yerli yabancı çevirmenden bir kaçının adını yazınız."

Grafik 9.Yerli yabancı çevirmen

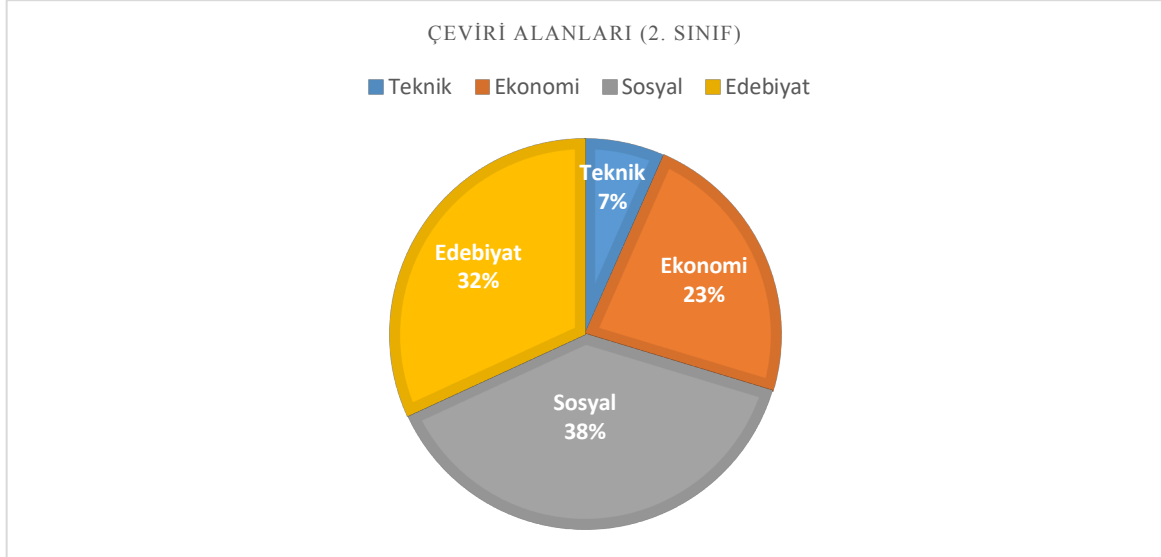
Grafik 10. Yerli yabancı çevirmen

Bu soru, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin ifadelerini (Grafik 9-10) göstermektedir. Dikkat edilirse, klasik Arapça çevirmenlerin yanında çeviribilimde adı geçen çevirmenlerin de isimlerini yazamamışlardır. Onun yerine çevrelerinde duydukları, kitaplarını okudukları kimselerin isimlerini yazmışlardır.

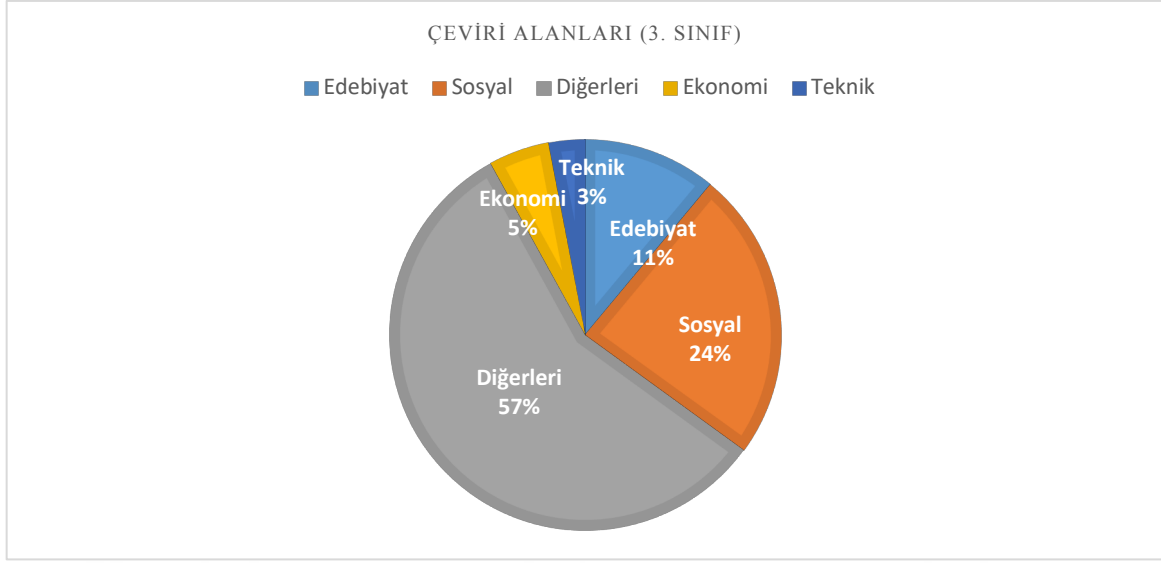
SORU 6- “Daha çok hangi alanda çeviri yapıyorsunuz? (edebiyat, ekonomi, teknik, sosyal ve diğerleri)”

2. sınıf öğrencilerinden %35’i, sosyal metin türü çeviri yaptıkları görülmektedir. Aynı öğrencilerin %6’ı teknik metin çevirirken, %9’u diğer türden metin çeviri yaptıkları anlaşılmaktadır. (Grafik 11) 3. sınıf öğrencilerin çevirdiği metin türlerinin de aynı olduğu (Grafik 10) görülmektedir.

Okutulan metin yüzde oranlarına bakıldığında, okutulan metin türleri ve oranları, dengeli olmadığı anlaşılmaktadır. Oysa PUKÖ yaklaşımıyla metin türü dengeli ve ihtiyaca göre daha iyi planlanabilir, 3. sınıf öğrencilerine okutulan çeviri metin türleri incelendiğinde, 2. sınıf öğrencilerine okutulan metin türleri ve oranlarıyla aynı olduğu söylenebilir. (Grafik 12)

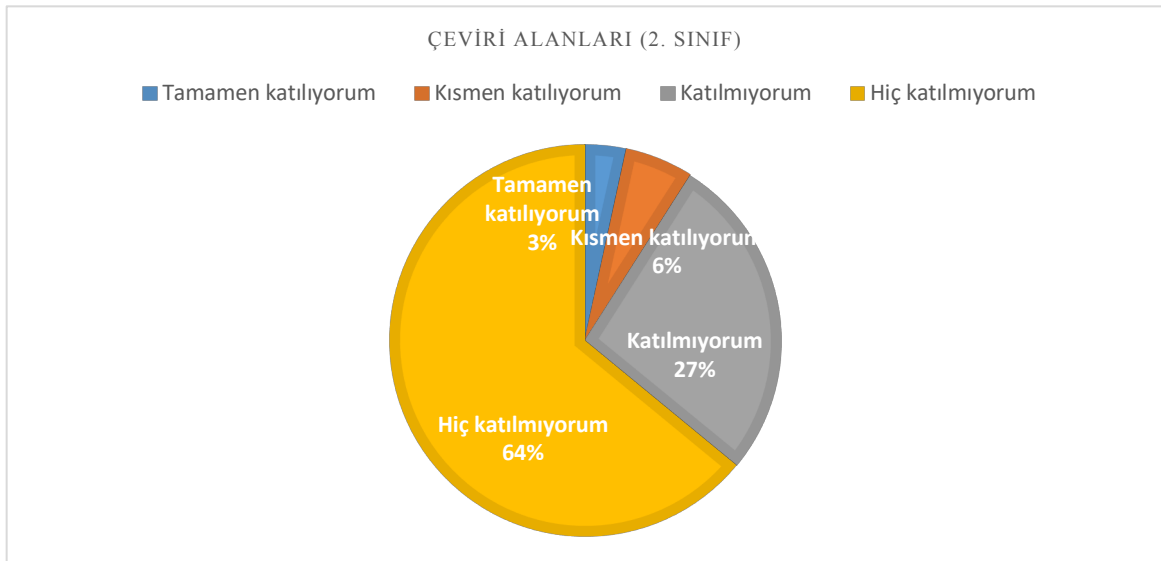
Grafik 11. Çeviri alanları

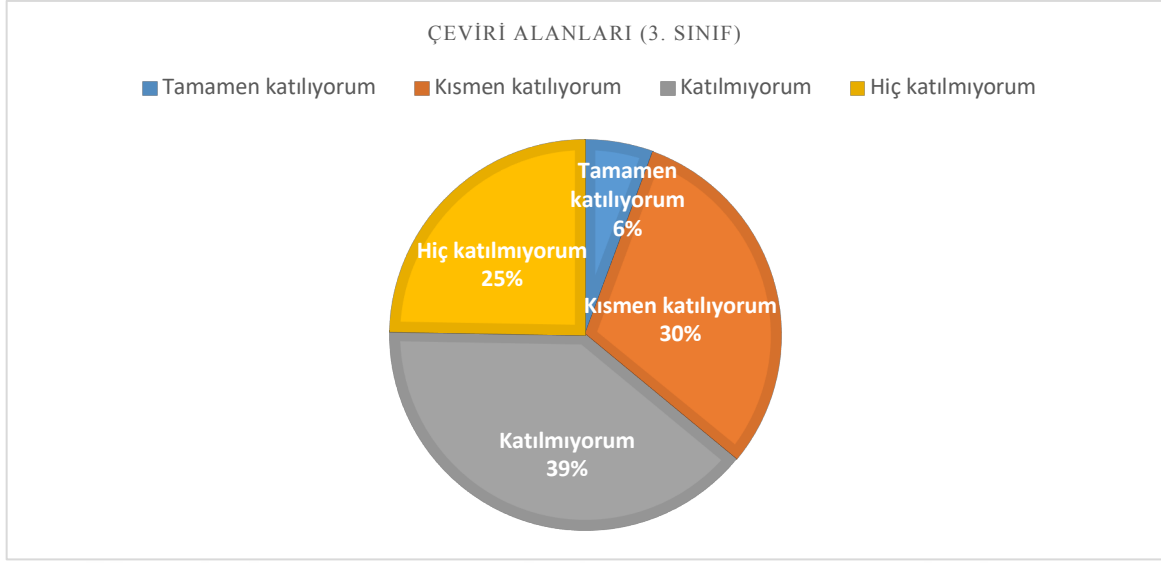
Grafik 12. Çeviri alanları

SORU 7-“Ben çeviri yaparken cümleye, cümle içindeki sözcük ya deyimlere bakmadan anladığımı çeviririm.”

Lisans öğrencilerinin serbest çeviri becerisini ölçmek amacıyla bu soru hazırlanmıştır. 3. sınıf öğrencilerinden kısmen katılanlar %35, tamamen katılanlar ise %8’dir. Hiç katılmayanların oranı ise % 22’dir. Katılıyorum diyenler ise, %5 olduğunu (Grafik 13) göstermektedir. Bu durum öğrencilerin mutlaka sözlüğe varvurdıklarını ortaya koymaktadır.

Grafik 13. Anladığımı çeviririm

Grafik 14. Anladığımı çeviririm

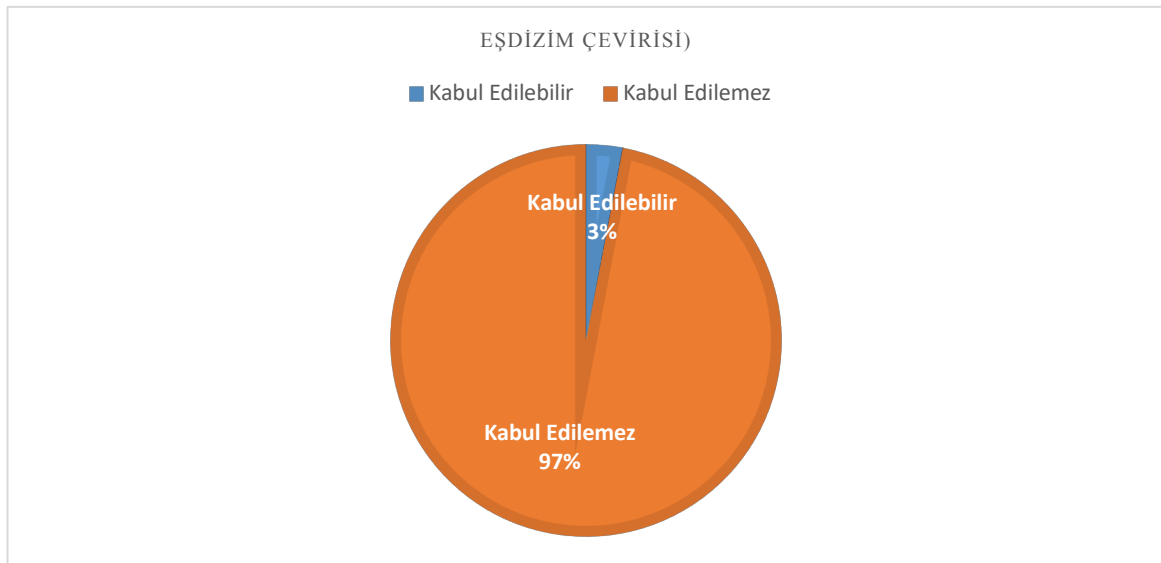
Aynı soruya cevap veren 2. sınıf öğrencilerinden % 35'inin katılmadığı, % 11'inin katılıyorum, kısmen katılanların % 27, hiç katılmayanların % 22, tamamen katılanların ise %5 olduğu (Grafik 14) görülmektedir. Bu verilere bakıldığında, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin serbest çeviri konusunda farklı düşünceleri oldukları anlaşılmaktadır.

4.2. İKİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ MADDELERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

SORU -8 “Verilen Arapça eşdizimi tercüme ediniz.”

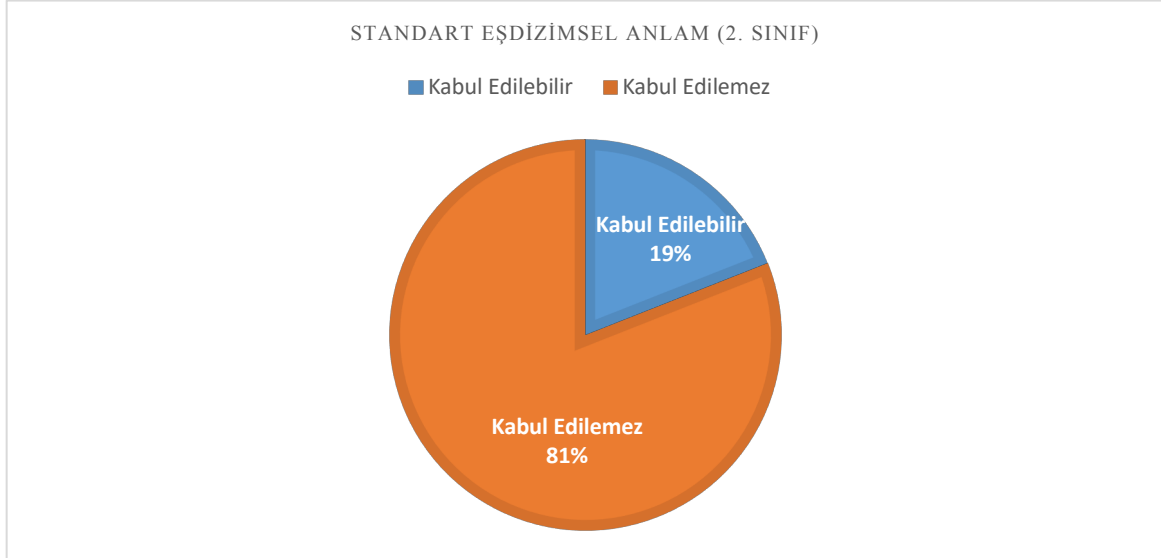
Bu ve benzeri sorularla, genelde KD ve HD arasında, özelde ise Arapça ve Türkçe arasında sözcük düzeyinde karşılaşılan çeviri problemlerin üstesinden gelmek üzere lisans öğrencilerinin kuram ve stratejileri uygulama beceri seviyesini araştırmaktır.

Sözcük düzeyinde kuram ve strateji becerisini uygulayanlar için “ kabul edilebilir” ve uygulamayanlar için “kabul edilmez” ifadeleri kullanılmıştır. Ankete cevap verenlerin %97’si, kabul edilemez düzeyde çeviri yaptıkları, ancak %3 oranında ise kabul edilebilir düzeyde yaptıkları (Grafik 15) görülmektedir. Eşdizim sözcüklerin oluşturduğu ortaklık sonucunda yeni anlamlar kazandığı ve bu tür sözcüklerin çevirisinde çağrıştırılan anlamın kolay çevirisi yapılamadığına (Suçin M. , 2013, s. 141) işaret edilerek (Grafik 15) soru metninde yer alan “sarı kız” şeklinde bir çeviri, Türkçede daha çok “sevimli inek” anlamına gelmektedir. Oysa Türkçede sarışın anlamının Arapçada karşılığı “şakra’ ” sözcüğüdür. Buradan 2. sınıf öğrencilerinin kalıplaşmış ifade düzeyinde çeviri stratejilerini uygulamaya yansıtamadıkları anlaşılmaktadır. Araştırmanın varsayımlara göre öğrencilerin çeviri kuram ve stratejilerini uyguladıklarına inanılmaktaydı. Fakat, veriler bu düşünceyi desteklememektedir.

Grafik 15. Eş dizimi tercüme ediniz

SORU 9-Verilen eşdizimsel ifadenin birebir anlamını değil, standart eşdizimsel anlam karşılığını yazınız.

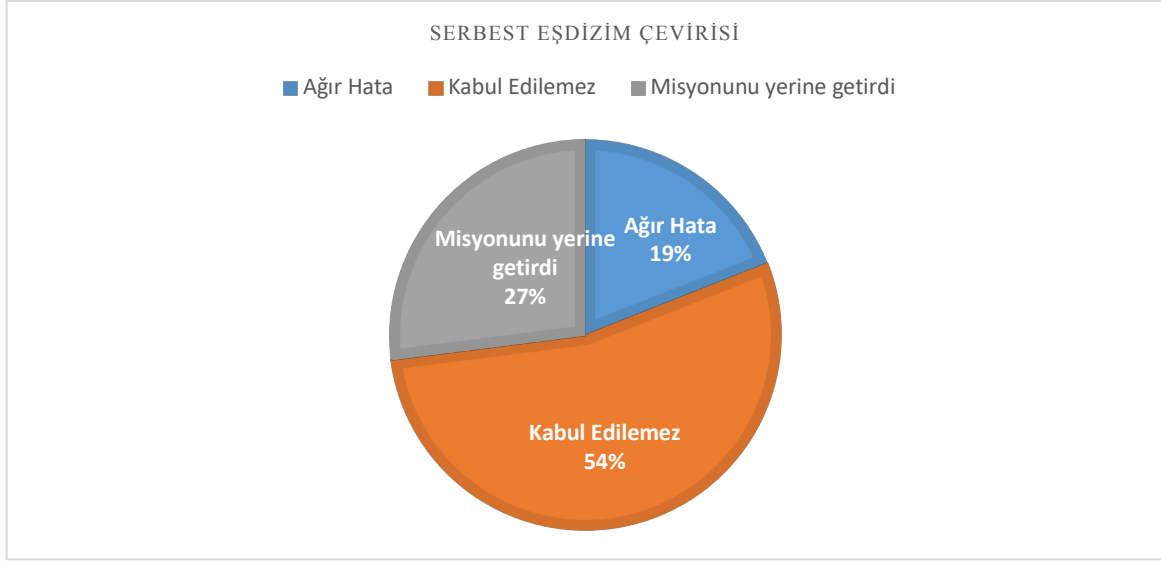
Grafik 16. Standart eşdizimsel anlam

2. sınıf öğrencilerinin eşdizim düzeyindeki sözcüklerin çevirilerinde epistemik problem olduğunu (Grafik 16) göstermektedir. Kabul edilebilir çeviri ise, %19 oranındadır.

Suçin (2013, s.144, 146, 147, 159) yaptığı araştırmasında çevirmenin, kalıplaşmış ifade düzeyinde öğrencilerin bazı sorunlarla karşı karşıya kalabileceklerini örneklerle açıklamaktadır. Örneğin, “Çeviri kokuyor” şeklinde ifade edilen durum, genellikle hedef dilde doğal olmayan eşdizimlerin kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

SORU 10-“Yukarıda verilen serbest eşdizimleri tercüme ediniz.

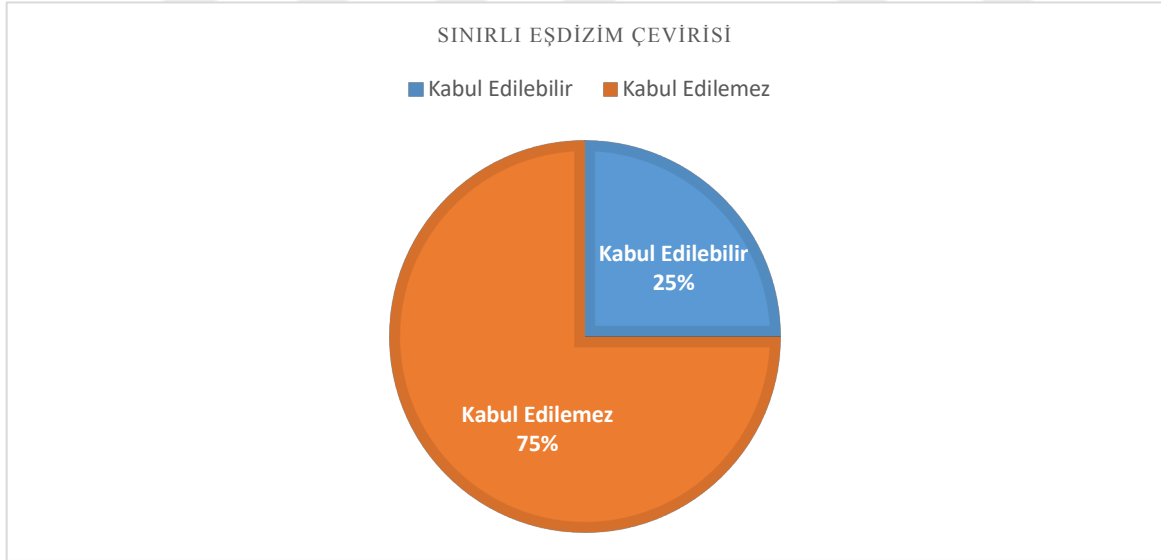
Bu maddede üç ayrı eşdizim sorulmuştur. Öğrencilerin %54’ü, birinci sırada yer alan eşdizimi boş bıraktığı, aynı öğrencilerin %27’inin ikinci eşdizimi, üçüncü eşdizimi ise %19’unun tercüme ettiklerini (Grafik 17) göstermektedir. Öğrencilerin büyük oranda eşdizim çeviri problemleri yaşadıkları, yani çeviride anlam yetersizliği gibi çeviri hatası olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 17. Serbest eşdizim çevirisi

SORU 11-“Verilen sınırlı eşdizim çevirisinin yapılması” istenmektedir.

2.sınıf lisans öğrencileri, % 25 oranında da kabul edilebilir çeviri yaptıkları (Grafik 18) görülmektedir.

Grafik 18. Sınırlı eşdizim çevirisi

SORU 12- Arapça ifadesi "toprağa verilmesi" anlamına gelir.

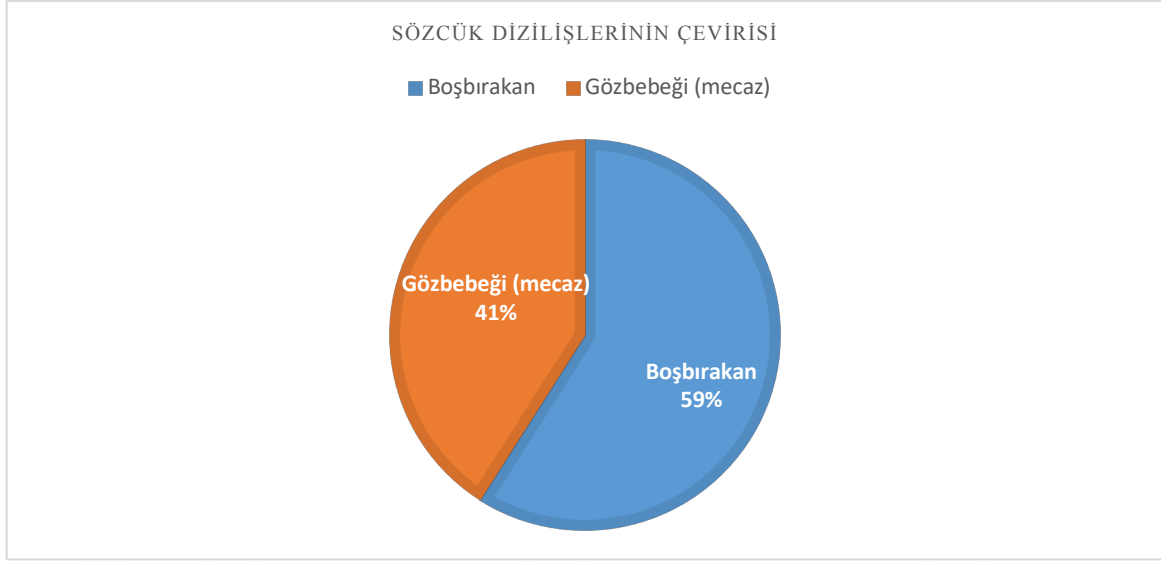

Grafik 19. Bağımlı eşdizim çevirisi

2. sınıf öğrencilerinin %44'in çeviri anlamına katıldıkları, %37'in ise hiç katılmıyorum / katılmıyorum dediklerini (Grafik 19) göstermektedir. Ancak, bu öğrencilerin %19'unun ise, yapılan çeviriye kısmen katıldıkları anlaşılmaktadır. Bağımlı eşdizimler deyimsel anlam içerdikleri için birebir bunları birebir aktarmak, hedef dilde eşdizimsel uyumsuzların oluşmasına neden olabilir. (Suçin M. H., 2013, s. 152) Elde edilen bu bulgular eşdizimsel uyumsuzlukları açıkça desteklemektedir.

SORU 13.“Verilen sözcük dizilişlerinin çevirisi” istenmektedir.

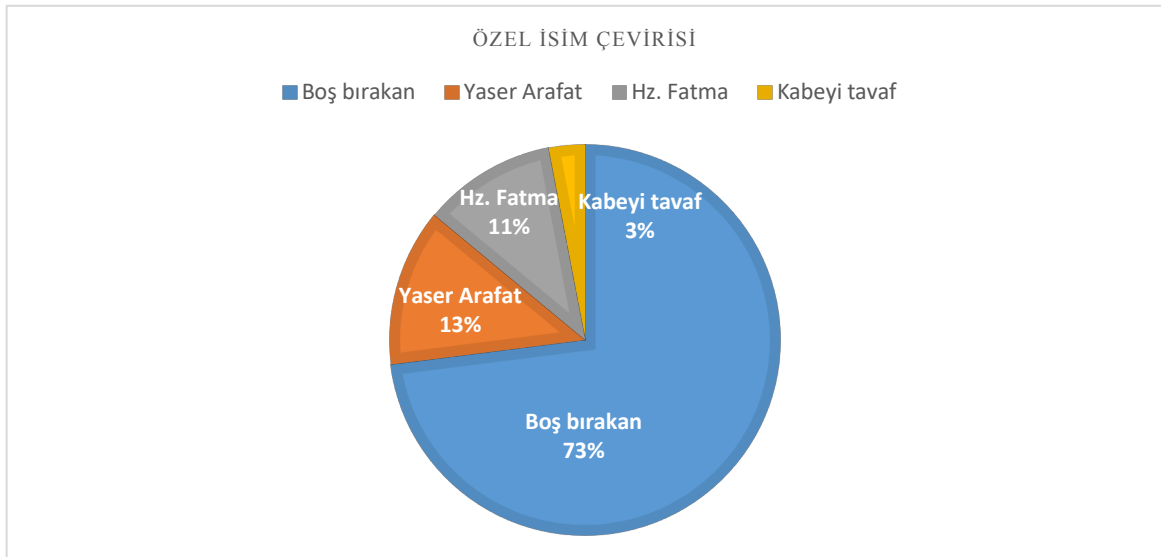
2. sınıf öğrencilerinin %59'unun sözcük diziliş çevirisini yapamadıkları, aynı öğrencilerden %41'inin ise, sadece bir sözcüğün çevirisini yaptıkları (Grafik 20) görülmektedir Bu tür çeviri yapmada lisans öğrencilerinin zorlandıkları anlaşılmaktadır. Anketteki 3. soruya verilen cevaplar da bu görüşü desteklemektedir.(Grafik 5)

Grafik 20. Sözcük dizilişlerinin çevirisi

SORU 14. “Aşağıda verilen özel isimlerin çevirisini yapınız.” istenmektedir.

Araştırmaya göre lisans 2. sınıf öğrencilerinin %73’ünün, özel isim çevirisinde becerilerinin geliştirilmesi gerekliliği kanaati oluşmaktadır. Üç ayrı özel isim verilmiş ve bunların dağılımı Grafik 21’de görülmektedir. Öğrencilerin, Arapçadan-Türkçeye özel isimlerin çevirisinde çeviri problemiyle yüz yüze kaldıkları anlaşılmaktadır. Çevirmen, metinde tasarruf yapmak adına yaygınlaşan kurum ve kuruluşların kısaltılmış isimlerinin karşılıklarını çoğu zaman bilmek durumunda kalabilir. Aksi taktirde çevirmenin yüzyüze çeviri yaparken zor durumda kalması muhtemeldir.

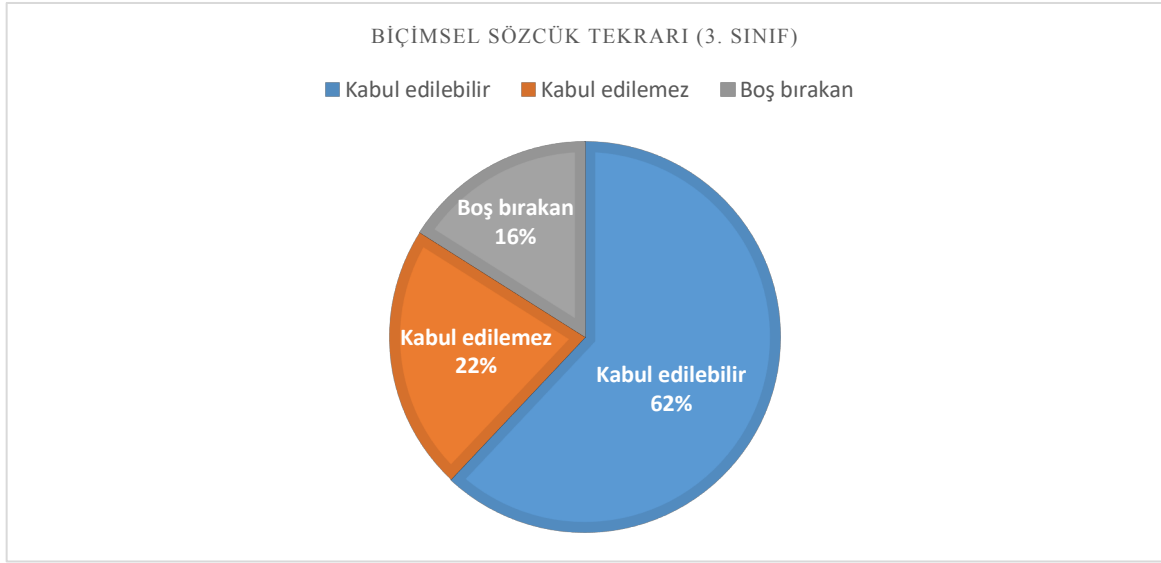
Grafik 21. Özel isim çevirisi

Bazı özel isimler İslam kültüründe mevcut olmasına rağmen, İngiliz kültüründe bulunmamaktadır. Bu özel isimlerin Türkçeye çevrilmesinde bir problem yaşanmazken İngilizceye çevirisi ise zor, hatta zaman zaman imkansızdır. (Suçin M. , 2013, s. 161)

4.3. ÜÇÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ MADDELERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

SORU 8. “Göğüs kafesimin duvarlarının daraldıkça daraldığını hissettim” anlamına gelen “Biçimsel sözcük tekrarı” çevirisi istenmektedir.

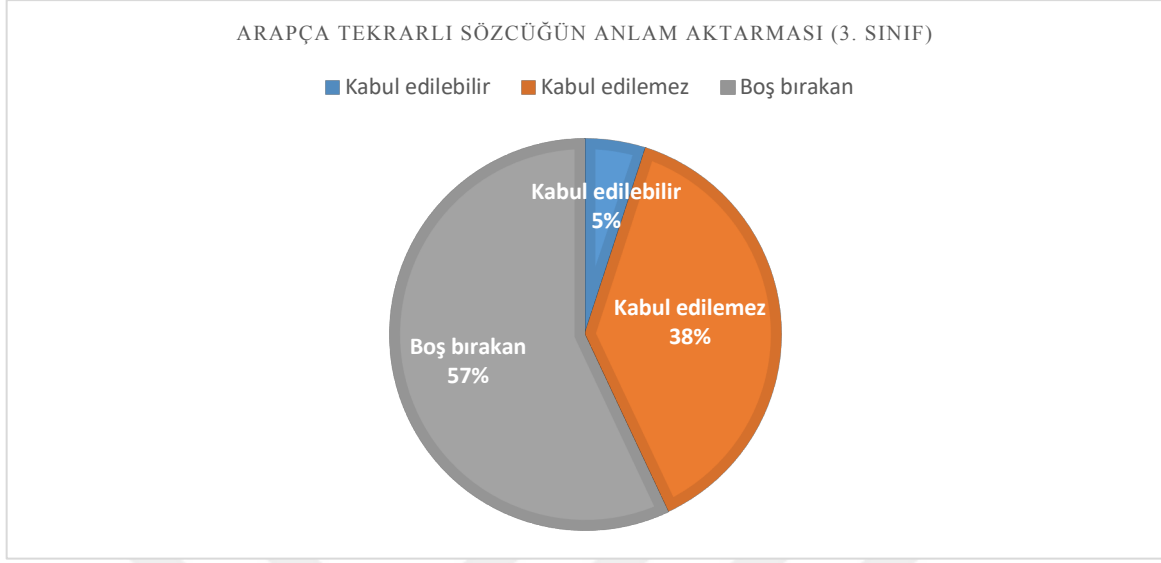

Grafik 22. Biçimsel sözcük tekrarı

3. sınıf öğrencilerinin %22’i kabul edilebilir düzeyde biçimsel sözcük tekrarı çevirisi yapmışlardır. Bunun anlamı, lisans öğrencilerin bu tür çeviride zorlanmaları yanında yapılan çevirinin epistemik açıdan problem yaşadıkları anlaşılmaktadır. Çünkü Arapçada bulunan belegatlı bir anlatım Türkçede bozuk bir anlatım görüntüsü verebilir. (Suçin M. , 2013, s. 114)

SORU 9- “ (boşluğun doldurulması) Reklam amaçlı bir uçak maketi... “ Türkçe çevirisinin tamamlanması istenmektedir.

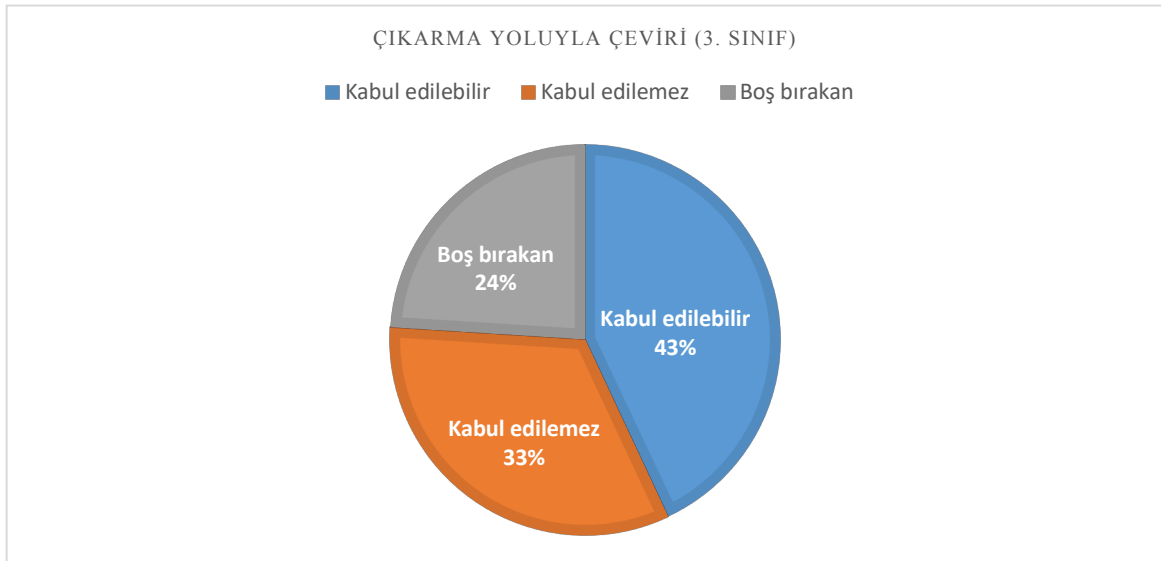
3. sınıf öğrencilerinin verdiği cevaplardan % 5’inin kabul edilebilir çeviri yaptığı, %57’in boş bıraktığı ve kabul edilemez çevirinin %38 olduğu (Grafik 23) görülmektedir. Bu tür sözcüklerin işin oluşu, bir oluşun uzayıp giden bir süreklilikte vuku bulduğunu gösterebilir. (Suçin M. H., 2013, s. 112)

Grafik 23. Arapça tekrarlı sözcüğün anlam aktarması

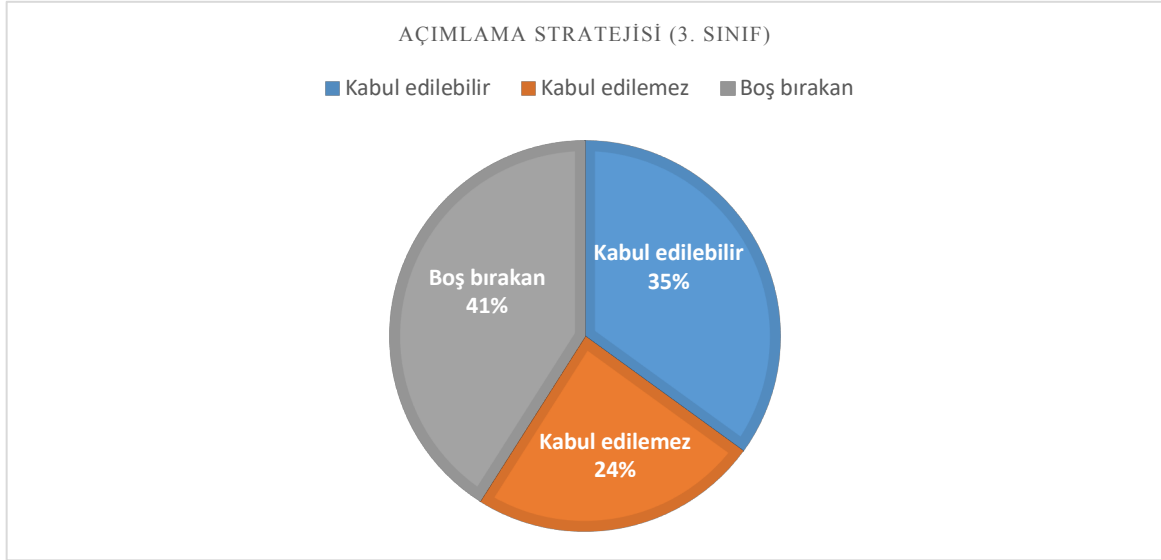
Soru 10-“(Suudi Arabistan)... Türkiye Cumhurbaşkanı’ndan bir telgraf mesajı aldı.” (boşluğu doldurunuz)

Kaynak cümlede yer alan, ancak Türkçe cümlede pek kullanılmayan kısımların çıkarılmasına “çıkarma yoluyla çeviri” strateji denilir. Kabul edilebilir çeviri yapan 3. sınıf öğrencilerinin oranı %43, çeviri yapmayanların, yani boş bırakanlar ile kabul edilemez çeviri yapanların toplam oranı %57’dir. (Grafik 24) Çevirmen, hedef metnin gelenekleriyle uyuşmayan bazı ifadeleri çıkarma işlemine tabi tutarak hedef metin üretebilir. (Suçin M. , 2013, s. 231)

Grafik 24. Çıkarma yoluyla çeviri

Soru 11-“Lonho’nun 2 Kasım 1988 tarihinde sunduğu ...(yeminli belgedeki)... ifadelerine göre, suçlamalar...” (Boşluğun doldurulması istenmektedir).

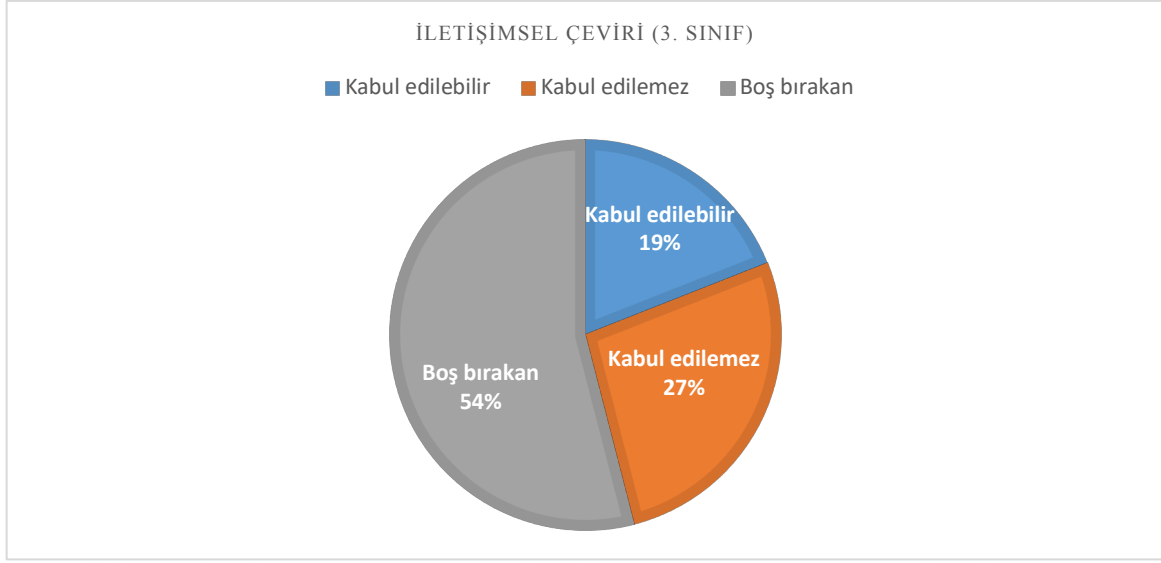

Grafik 25. Açıklama stratejisi

3. sınıf öğrencilerinin kaynak metnin çevirisinde “açıklama stratejisini. (Suçin M. , 2013, s. 227) kullanmalarını beklemekteyiz. Öğrencilerin %35’i kabul edilebilir düzeyde çeviri yaptıkları, boş bırakanlar ile kabul edilemez çeviri yapan öğrencilerin oranı, %65’tir. (Grafik 25) Kaynak dildeki sözcük veya sözcük grubun açıklama stratejisiyle çeviri yapılması, okuyucunun anlamasını kolaylaştırmaktadır. Epistemik anlamda öğrencilerin erek odaklı çeviri yapmadıkları görüşündeyiz.

SORU 12-“Ahmet:- Allah, Analı babalı büyüün. Abdullah: -Sağ olasn.” İfadesinin Türkçe Çevirisini Yapınız.

Bu anket maddesinde lisans öğrencilerinin “iletişimsel çeviri” yapmaları istenmiştir. (Suçin M. H., 2013, s. 216) Çeviriye (Grafik 26) bakıldığında, lisans öğrencilerinin yaptıkları kabul edilebilir çeviri oranının %19 olduğu, çeviriyi boş bırakmaları ile kabul edilemez çeviri oranının ise, %81 olduğu anlaşılmaktadır. Hedef dilde çeviri karşılığının bulunmaması durumunda iletişimsel çeviriye başvurulmaktadır. Bu da, okuyucuya okuduğu cümlenin kendi ana dilindeki doğallık algısını sağlamaktadır.

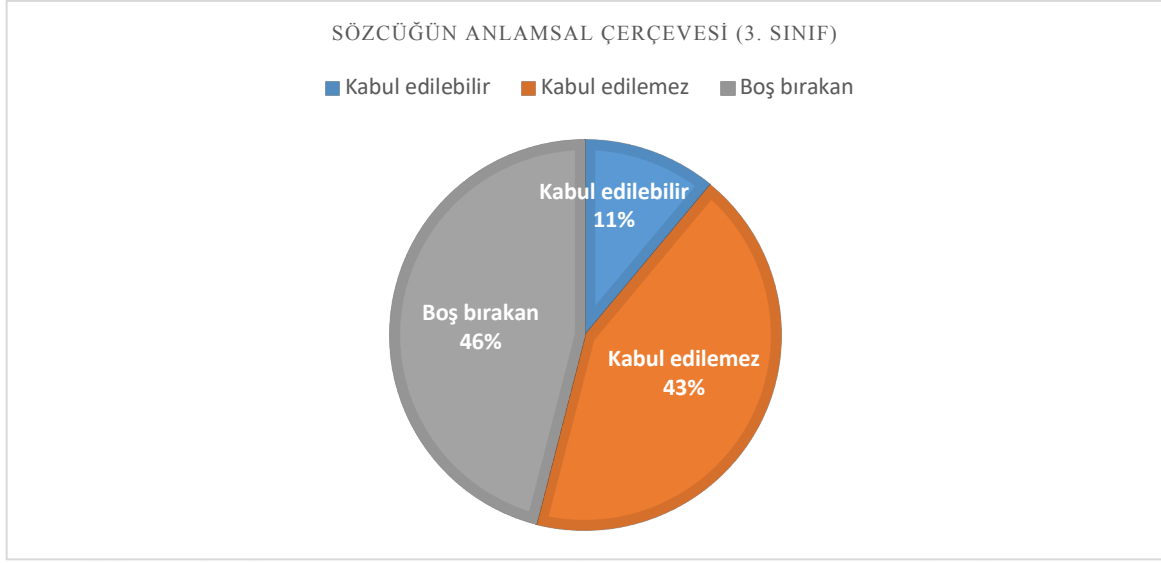
Grafik 26. İletişimsel çeviri

Lisans öğrencilerinin bağımlı çeviriden uzaklaşarak kültürel ikame yoluyla çeviri yapma düzeylerinin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

SORU 13. “Usta merak içinde çırağa bakarak ona müşterinin ne zaman geleceğini yeniden sordu.” Altı çizili sözcüklerin anlamlarını yazınız.

3. sınıf öğrencilerinin, sözcük düzeyindeki çeviri becerileri arasında “Sözcüğün anlamsal niteliği nedir?” Sözcüğün düz anlamı, yan anlamı, üst veya alt anlamlı mıdır? Burada: Sözcük kültürel odaklı mıdır? Metnin türü ve metnin hangi bağlamda kullanıldığı gibi soruların irdelenerek sözcüğün doğru ve yeterli düzeyde anlamlandırması istenmiştir. (Suçin M. , 2013, s. 73) Öğrencilerin %11’i kabul edilebilir düzeyde çeviri yaptıkları, %43’ünün, kabul edilemez çeviri yaptıkları gözlemlenmiştir. Aynı öğrencilerin %46’ı ise, boş bırakarak çeviri yapamadıkları anlaşılmaktadır. (Grafik 27)

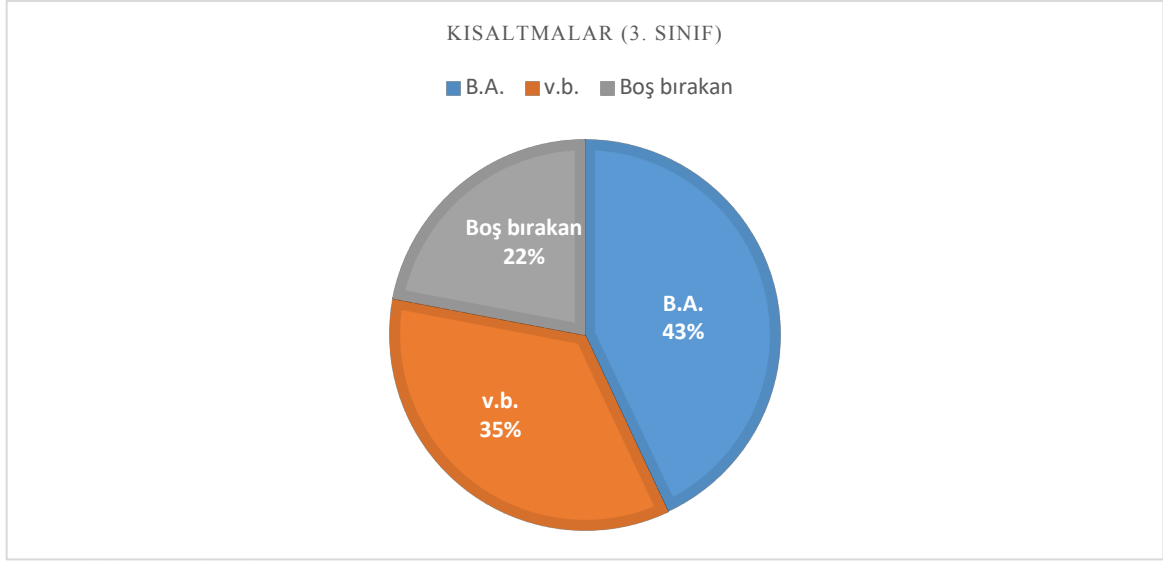
Öğrenciler “muallim” sözcüğünü öğretmen olarak tercüme etmişlerdir. Metin içindeki muallim sözcüğü, usta anlamındadır. Cümle bağlamında sözcüklerin tek anlamı yoktur. Düzanlam, yan anlam, alt anlam, kültürel anlam, tevriye, kafiye, duygusal gibi bir çok anlamı vardır. Hedef metne yanlış ve yetersiz bir aktarım yapılmıştır. Öğrencilerin çevirilerinde epistemik anlamda çeviri problemi bulunmaktadır.

Grafik 27. Sözcüğün anlamsal çerçevesi

SORU 14.-Arapça ifadelerin başharflerin kısaltılarak (BA, MÖ., LCV, BM, AB gibi) çevirisi istenmektedir.

أحب من فضلك (١) الأمم المتحدة (٢) قبل الميلاد (٣) درجة الليسان في الآداب (٤) وغيره من ,
 (٦) (٥) الاتحاد الأوروبي (Suçin M. , 2013, s. 128-129) Başta kuruluş adları ve bilimsel kavramlar olmak üzere metinde tasarruf yapmak amacıyla sözcüklerin ilk harflerinin alınarak kısaltılması istenmektedir. Çevirmen kaynak dildeki özel isim kısaltmalarını, hedefe dile aktarabilmesi için kesinlikle kısaltmaları bilmelidir. Yoksa doğru çeviri yapamaz. Lisans öğrencilerinin yaptıkları çeviri yüzdeleri oranları Grafik 28’de görülmektedir. Lisans 3. sınıf öğrencilerinin, altı adet özel isim kısaltmasından sadece üç tanesinin çevirisini yaptıkları (Grafik 28) görülmektedir. Çevirmen, kısaltmanın açılımını bilmek durumundadır. Kısaltmanın yerleşik bir çevirisinin olup olmadığından da emin olması gerekebilir. Kısaltmaları bilmeyen bir çevirmenin yapacağı çeviri, epistemik anlamda problem olabilir.

Grafik 28. Özel isim kısaltmaları

SONUÇ VE TARTIŞMA

“Problemin Durumu” başlığı altında sorularla açıklamaya çalışılan Arap dilinde çevirinin epistemolojik değeri konusundaki düşüncelere ilişkin veriler toplanıp, tasnif ve analiz edildikten sonra, sorulara ilişkin anlaşılması kolay ve şüphe duyulmaz sonuçlara ulaşılmıştır. Elbette ki, bu sonuçlar bugün için bir anlam ifade edebilir. Şartların değişmesi durumunda sonuçlar da değişebilir.

“Lisans öğrencilerinin kuram ve stratejinin farklı olduğuna ve bildikleri varsayılmaktadır.” ifadesi araştırmanın başında bir varsayımdı. Yapılan araştırmanın sonucuna bakıldığında, bu düşüncüyü destekleyen verilere ulaşılarak bu varsayımın güçlendiği gözlemlenmiştir. Örneğin: lisans 3. sınıf öğrencilerinin kuram ve stratejinin farklı olduğuna inanlar, % 73’tür. Lisans 2. Sınıf öğrencileri ise, % 68’dir. (Grafik 1-2)

Araştırmanın başında: *“Lisans öğrencilerinin kuram ve stratejileri çeviri uygulamalarında kullandıkları düşünülmektedir.”* varsayımına inanılmaktaydı. Varılan sonuçlara göre, lisans 3. sınıf öğrencilerinin çeviride uyguladıkları açıklama stratejisi %35’tir. (Grafik 24) %65’inin ise bu stratejiyi uygulamadıkları görülmektedir.

Kaynak cümlede yer alan, ancak Türkçe cümlede pek kullanılmayan kısımların çıkarılmasına “çıkarma yoluyla çeviri” strateji denilmektedir. Lisans 3. sınıf öğrencilerinin çıkarma yoluyla uygulama oranı % 43, hiç uygulamayanların ise %57 olduğu (Grafik 23) tespit edilmiştir.

Yukarıda verilen örneklerden ve “Bulgular ve Yorum” başlığı altında yapılan yorumlardan da anlaşılacağı üzere, Arap dilinde çevirinin epistemolojik değerine ilişkin veriler; anlam kaybı, bilgi kaybı, hata gibi çeviri kalitesini olumsuz etkileyen faktörlerin lisans öğrencileri tarafından kontrol edilmediği anlaşılmaktadır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ve öneriler aşağıda belirtilmektedir.

Kuramsal Çeviri Yaklaşımları

Bu araştırmada, amatör ve profesyonel çevirmenlerin birbirinden çok farklı oldukları şeklinde açıklamalarda bulunulmuştu. Profesyonel çevirmen; kaynak dil, kaynak metin, hedef metin ve dil, metin türü ve metin analizini gayet iyi bilmektedir. Ayrıca, profesyonel çevirmen, çeviri kuram ve stratejileri hem bilmekte hem uygulamaktadır. Çevirmen, ana dil ve yabancı dile hakimiyet, duyma, konuşma, anlama ve analiz becerileri, kendisini geliştirme gibi vasıflara sahip olmalıdır. (Ersoy, 2012, s. 127)

Lisans 3. sınıf öğrencilerinin % 73'ü, kuram ve stratejilerin farklı olduğuna inanmaktadır. (Grafik 1) Lisans 2. sınıf öğrencilerinin ise % 68'i, çeviri kuram ve stratejilerin farklı olduğuna inanmaktadır. (Grafik 2)

Lisans öğrencilerinin, sözcük çevirisinde; bağlam, kontrol, danışmak, eş anlamlı sözcük, sözlük, yakın anlamlı sözcükler yanında iletişimsel çeviri türü kullandıklarını ve bunlara inandıkları tespit edilmiştir. (Grafik 3,4,6,7) Koç (2018 /46, s. 125) yaptığı bir araştırmasında; "Çeviride eşdeğerlik açısından atasözlerinin çevirisinin zor olduğunu, çevirmenin kaynak dildeki atasözünü tanıması, söylenen bağlamı ve buna karşılık gelen atasözünü tespit ettikten sonra çeviri yapmasının daha doğru olacağını" belirtmiştir. Bu durumda, epistemik anlamda, lisans öğrencilerinin kendilerince yöntem ve teknik dedikleri çeviri işlemlerine epistemik olarak bir değer atf etmek mümkün değildir. Çeviri süreçlerinde, bu çeviri işlemlerin, bir çok bilgi kaybına neden olduğu düşünülmektedir.

Lisans öğrencilerinin yaptıkları çevirinin epistemik anlamda iyileştirilmesi amacıyla aşağıdaki hususları önerilmektedir:

- PUKÖ döngüsüyle çeviri eğitiminin öncelikle planlanması gerekmektedir.
- Soyut olan çeviribilimi kuram ve stratejileri, örnek metinlerle somutlaştırılması halinde, daha çok yararlı olacaktır.
- Kuram/Strateji arasındaki farkın anlaşılması amacıyla geçmişte ve günümüzde yapılan çeviri metin örneklerinin her alanda (edebi, siyasi, ekonomik vb) öğretilmeli ve teşvik edilmelidir.
- Çeviri sürecinde aktif görev alan lisans öğrencilerinin çeviri becerilerinin geliştirilmesi için ders dışı etkinlikler planlanmalı veya fırsat verilmelidir.
- PUKÖ döngüsüyle çevirilerin izlenmesi, analiz edilmesi ve önlem alınması, çeviri eğitimine epistemik anlamda değer katacaktır.

- Öğrencilerin teori düzeyinde kuramsal yaklaşımları öğrendikleri, ancak beceri düzeyinde çeviri eğitiminin geliştirilmesi amacıyla (PUKÖ) döngüsü gibi yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Çeviri kuram ve strateji uygulamalarının yeniden gözden geçirilmelidir.

Türkçe-Arapça Çeviri Zorluğu

Bilindiği gibi gerek çeviri gerekse tercüme eylemi, salt sözcüklerin veya cümlelerin çevirisini yapmak değildir. Bu süreçlerde çevirmen de tercüman da dil dışı birikimlerden yararlanmak zorundadır. (Ersoy, 2012, s. 134) Böylece, yazılı ve sözlü çevirinin yapılması daha kolay olabilir.

Zor sözcüğü bu araştırmada “çevirinin sözcük, kalıplaşmış ifadeler ve genel çeviri problemleri” anlamında kullanılmıştır. Lisans 2. sınıf öğrencilerinin %89’u, çevirinin zor olduğuna inanmaktadır. (Grafik 3) Lisans 3. sınıf öğrencilerinin %51’i, Türkçe-Arapça, Arapça-Türkçe çevirinin zor olduğunu söylemektedir. (Grafik 4) Doğru (2011, s. 137) çalışmasında “deyim çevirisinin, çeviribilimin en zor süreçlerinden olduğunu” belirtmiştir. Çeviri eğitiminde zor algısını kolaylaştıran bazı çeviri programlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Arapça Çevirmenleri

2. ve 3. sınıf öğrencilerinin, meşhur çevirmenleri tanımadıkları anlaşılmaktadır. (Grafik 9-10) Sarıkaya (2013/3) araştırmasında “*Câhız, ‘İbnu’l Batrik, İbn Kurra, İbn Fehriz, Tifil, İbn Vuheyli, İbnu’l Mukaffa ve Halid b.Yezid b.Muaviye gibi*” meşhur çevirmenleri tespit etmiştir. Lisans öğrencileri, sözlük yazarı Serdar Mutçalı’yı, yazar Abdurrahman Dilipak’ı çevirmen olarak bilmektedir. Ayrıca Lisans öğrencileri, çeviri eğitim dersi veren M.H. Suçin, E. Doğru, N.Ceviz, İbrahim Ethem Polat’ı çevirmen olarak bilmekteler. Oysa geçmiş ve mevcut çevirmenleri tanımamaktalar. Arapça Çeviri eğitimi derslerinde Arapça çeviri yapanları tanıtan Arapça metinlerin okutulması; çevirmenleri sevdirmediği gibi çeviri kuram ve stratejilerini de beceri olarak kazandırılmalıdır.

Arapça Çeviri Alan Bilgisi

Çeviri eğitimi, öğrencinin anadil ve yabancı dil edincini, kültür ve bilgi donanımını, iletişim ve çeviri edincini geliştirecek şekilde planlanmalıdır. İlk iki yılda amaç, öğrenciye temel eğitim olarak geniş perspektifli bir altyapı kazandırmaktır. (Eruz, 2003, s. 76)

Araştırmanın başında öğrencilere Arapça kaynak metinlerin dengeli ve yeterli düzeyde okutulduğuna inanılıyordu. Oysa, lisans 2. sınıf öğrencilerinin %29'unun edebi metinler okudukları, %35'inin sosyal metinler okudukları, %21'inin de ekonomik metinler okudukları anlaşılmaktadır. Aynı öğrencilerin %6'nın ise teknik metinler okudukları görülmektedir. (Grafik 11) Bütün metinler eşit derecede okutulmalıdır.

3. sınıf öğrencilerinin de aynı oranlarda metin türü okuduklarını. (Grafik 12) göstermektedir. Lisans öğrencilerine Türkçe-Arapça, Arapça-Türkçe çeviri eğitiminde okutulacak çeviri metin türlerinin ihtiyaç ve oranları göz önüne alınarak PUKÖ döngüsüyle planlama yapılması önerilmektedir.

Sözcük Düzeyinde Çeviri Sorunları

Suçin (2013) araştırmasında: çeviri problemlerinin genel olarak sözcük, kalıplaşmış ifadeler ve eşdeğerlik gibi konular olduğuna işaret etmektedir. Sözcük düzeyinde; üst ve altanlam, düzanlam ve eşdeğerlik, yananlam, sözcüklerin tekrarı, eksilteli çeviri, kısaltmalar, özel isimlerin hedef metne aktarılmasında yaşanan sorunların olduğu tespitinde bulunmaktadır.

Lederer (2008) araştırmasında: “Ele alınan konuya iyi düzeyde bilgi sahip olması, anadiline hâkimiyeti, kaynak-hedef dili kavraması, çeviri eğitimi uzmanlarca öğretilmesi, eğitimin etkinliği, eğitimcinin nitelikleri gibi ilkelerin gerekliliğinden söz etmektedir.

Araştırmanın sonucunda; 3. sınıf öğrencilerinin %35 oranında, 2. sınıf öğrencilerinin ise kısmen serbest çeviriye katıldıkları görülmektedir.

2. sınıf ve 3. sınıf öğrencilerinin “sözcüğün anlam çerçevesi, sözcüksel anlam türleri, Arapçada biçimsel ve anlamsal sözcük tekrarı, eksilti, özel adların hedef dile aktarılması, kültürel farklılıklardan kaynaklanan çeviri sorunları yaşadıkları” görülmektedir. Örneğin: 2. sınıf öğrencilerinin %54'ü, ilk eşdizim sözcüklerin çevirisini boş bırakmışlardır. Aynı öğrencilerin %27'i, ikinci eşdizimi tercüme ettikleri ve %19'un da üçüncü eşdizimi çevirdikleri (Grafik 17) görülmektedir. Öğrencilerin büyük oranda eşdizim çeviri

problemleri yaşadıkları anlaşılmaktadır. Yine 2. sınıf öğrencilerinin %25'inin, kabul edilebilir düzeyde çeviri yaptıkları (Grafik 18) farkedilmektedir.

Lisans öğrencilerinin yaşadıkları çeviri problemlerinin öncelikle sınıflandırılması gerekmektedir. Çeviri problemini içeren kaynak metin örnekleriyle de somutlaştırılmalıdır. Probleme yönelik önlem alınmaması halinde, aynı hatanın tekrarlanması kaçınılmazdır. Bu nedenle, planla-uygula-kontrol et ve önlem al (PUKÖ) yaklaşımı, diğer işlerde verimlilik sağladığı gibi sözcük çeviri işlemlerinde de etkinlik ve verimlilik sağlayacağı düşünülmektedir..

Arapça Çevirinin Epistemolojisi

“Lisans öğrencilerinin çevirileri doğrudur.” önermesiyle problemin durumu açıklanmıştı. Kuram ve strateji, çevirinin zorluğu, çeviri yöntemleri, çeviri doğrulama yöntemleri, sözcük ve cümlelerin çeviri sonrası doğruluğunun, yani epistemik açıdan değerlendirilmesinde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin veriler toplandı. Bu veriler analiz edildiğinde; lisans öğrencilerinin çeviri kuram ve stratejilerin farkında oldukları, ancak çeviri uygulamalarında bunları kullanamadıkları, kendilerine göre birtakım yollarla çeviri yapmaya çalıştıkları, çevirinin doğruluğu ve güvenilirliğini sağlamak için yine başka yollara başvurdukları tespit edilmiştir. Bilgi kuramına göre, özne (çevirmen), nesne hakkında (çeviri) bilgi sahibi olduğu inancındadır. Ancak, yapılan araştırmaya göre, bu düşünceyi destekleyici veriler tespit edilememiştir. Diğer bir ifadeyle, çeviribilim kuram ve stratejilerine uygun olmayan bir şekilde çeviri yapmanın epistemolojik değerinden söz edilemez. (Grafik 1-14)

Sözcük ve cümle düzeyinde çevirinin epistemolojisi, yani geçerlilik-güvenirlik, kabul edilebilirlik-kabul edilemezlik gibi hususlar irdelendi. Elde edilen verilerin analizinden, lisans öğrencilerinin, kaynak metnin analiz edilmesi, eşdeğerlik, bağımlı bağımsız çeviri gibi hususlara başvurmadan çeviri yaptıkları, anlaşılmaktadır. (Grafik 15-28)

Yıldız ve Kurt (2018) çalışmasında belirttiği gibi çevirmenler bazı çeviri sorunlarını çözmek için birtakım stratejiler izleme yoluna gidebilir. Sözelimi çeviride kültürel ikame, “yabancılaştırma”, “yerleştirme” ve “öykünme” stratejileri ile gerçekleştirilebilir. Bu araştırmada: lisans öğrencilerinin kaynak metin ve hedef metin çalışmalarında kuram ve stratejileri uygulamadıklarına tanık olunmuştur. (Grafik 15-28) Lisans öğrencilerinin

evirilerinin epistemik değerinden söz edebilmemiz için çeviribilimi kuram ve stratejilerini uygulamaları gerekmektedir.

Çeviri eğitimine “evirinin Epistemolojik Değeri” adlı bir dersin ilave edilmesi, öğrencilerin çevirinin epistemik bilincini oluşturacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, B. (1998). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılap.
- Akbulut, A. N. (2004). *Söylenceden gerçeğe*. İstanbul: Multilingual.
- Albrecht, J., Nord, C., Duricova, A., Bachmann-Medic, D., Vermeer, H. J., Kussmaul, P., Bondarenko, O. (2013). *Çeviribilimin paradigmaları*. (F. Yücel, Haz.) Çanakkale: Çanakkale Kitaplığı Yayınları.
- Başdemir, H. (2011). *Epistemoloji temel metinler*. Ankara: Hitit.
- Bayraktar, M. (2005). *İslam felsefesine giriş*. Ankara: TDVY.
- Benli, A. (2016). *Klasik Arap edebiyatından bin bir beyit*. İstanbul: Büyüyen AY.
- Berk, Ö. (2005). *Çeviribilim terimcesi*. İstanbul: Multilingual.
- Bozkurt, N. (2017). *Abbasiler (750-1258)*. Ankara: İSAM.
- Boztaş, İ. (2013). *Çeviri el kitabı: belge çevirileri*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Bulut, A. (2014). *Çeviri teknikleri ve başlıca Arapça kalıplar*. İstanbul: İFAV.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Cevizci, A. (2010). *Bilgi felsefesi*. İstanbul: SAY.
- Chisholm, M. R. (2011). *Bilgi nedir?* (H. Y. Başdemir, Ed., & H. Y. Başdemir, Çev.) Ankara: Hitit.
- Çörtü, M. M. (2012). *Arapça cümle kuruluşu ve tercüme tekniği*. İstanbul: İFAV.
- Ersoy, H., (2012). *Kavram, kuram ve süreç açısından tercüme etkinliği*. Ankara: Araştırma.
- Göktürk, A. (1986). *Çeviri: dillerin dili*. İstanbul: Çağdaş.
- Hacıkadıroğlu, V. (2002). *İnançtan bilgiye*. İstanbul: Cem.

- Hançeroğlu, O. (2000). *Felsefe ansiklopedisi* (6.cilt). İstanbul: Remzi.
- İnceoğlu, Y. G., & Çomak, Nebahat A. (2009). *Metin çözümlemeleri*. İstanbul: Ayrıntı.
- İşler, E., & Yıldız, M. (2000). *Arapça çeviri kılavuzu*. Ankara: Bizim Büro.
- Karantay, S. (1985). *Çeviri eğitimi*. (S. Karantay, Ed., & C. Tollu, Çev.) :BFS.
- Kocaman, A. (1993). Çeviri, çeviri eleştirisi, dilbilim. *dilbilim araştırmaları*, 3. 03 30, 2019 tarihinde <http://dad.boun.edu.tr/download/article-file/273315> adresinden erişilmiştir.
- Koç, C. T. (2018). Necîb Mahfûz'un "Midak Sokağı" romanındaki atasözlerinin çeviride eşdeğerlik açısından değerlendirilmesi. *Nüşa*, c. 46, pp. 123-142.
- Lederer, M. (2008). *Sözlü çeviri eğitiminin ilkeleri ve yöntemleri*. (M. Ç. Rifat, Haz., & A. Latifoğlu, Çev.) İstanbul: Sel.
- Müller, A. (2009). *Çeviri kalitesi*. (G. Sert, Ed., & G. Tunalı, Çev.) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Newmark, P. (1988). *Textbook of translation*. UK: Prentice Hall International
- Nida, E. A. (1982). *Çeviri süreçleri*. (M. Rifat, Haz., & Y. Salman, Çev.) İstanbul:Sel.
- Nord, Christiane (2015). *Amaca yönelik bir faaliyet olarak çeviri: ileriye dönük bir yaklaşım*. (P.Şulha, Haz.&D.Ulaş Arslan, Çev.) İstanbul: Çeviribilim
- Öner, I. B. (2001). *Çeviribilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Sel.
- Özay, İ. (2016). Yabancı Dil olarak Arapça öğrenen Türk öğrencilerinin dil ve yazım hatalarının analizi. *Tidsad Türk & İslam dünyası sosyal araştırmalar dergisi /The Journal of Turk & İslam world social studies*, pp. 99-114.
- Özcan, M. (2017). "Nobel ödüllü Mısırlı yazar Necip Mahfuz'un *el-Kahiretu'l-Cedide* adlı romanının Türkçe çevirisindeki dil oyunlarının eşdeğerlik açısından incelenmesi, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/7, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11470>, p. 619-632.
- Özcan, L. A. (2010). Yazar çevirmen ilişkisi bir efendi köle ilişkisi mi yoksa bir efendi efendi ilişkisi mi, *10. Uluslararası Dil, Deyiş, Yazınbilim Sempozyumu bildirileri II*, 3-5 Kasım 2010, pp.150-158. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Rifat, M. (2003). *Çeviri seçkisi I çeviriyi düşünenler*. İstanbul: Dünya.

- Sarıkaya, M . (2003). el-Câhız'dan es-Safedî'ye çeviri teorisi. *Bilimname*, 2003 (3). Retrieved from <http://dergipark.org.tr/bilimname/issue/3521/47861>.
- Suçın, M. H. (2013). *Öteki dilde var olmak*. İstanbul: SAY.
- Suçın, M. H. (2014). *Haber çevirisi :Arapça-Türkçe-Türkçe-Arapça*. İstanbul: Opus Yayınları.
- Şahin, O. (2013). *Türkçe'den Arapça'ya çeviri teknikleri* . İstanbul: Ensar.
- Şehsuvaroğlu, T., & Ekşi, H. *Odak grup görüşmeleri ve sosyal temsiller kuramı*. *Dergipark*. 03 31, 2019 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/1813> adresinden erişilmiştir.
- Tahir Gürçağlar, Ş. (2011). *Çevirinin abc'si*. İstanbul: Ay.
- Tezer, A. (1929). *Mantık*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Uslu, F. (2011). *Bilgi ve inanç kavramlarının analizi*. (H. Y. Başdemir, Ed.) Ankara: Hitit Kitap.
- Yazıcı, M. (2010). *Çeviribilimin temel kavram ve kuramları*. İstanbul: Multilingual.
- Yazıcı, M. (2010). Çevirmen odaklı araştırmaya karşı çeviribilim odaklı araştırma, *10. Uluslararası Dil, Deyiş, Yazınbilim Sempozyumu bildirileri II*, 3-5 Kasım 2010, pp.150-158. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Yazıcı, S. (1999). *Felsefeye giriş*. İstanbul: Alfa.
- Yener G., E. (2013). *Şiir çevirisinde çeviri kayıpları ve eşdeğerlik sorunları*. 04 02, 2019 tarihinde <http://dergipark.gov.tr>. adresinden erişilmiştir
- Yıldırım, E.(2007) *Bilginin sosyolojisi*. Bursa: Türkçe.
- Yıldız, M., & Kurt, G. (2018). Çeviride kayıplar sorunu: necîb mahfuz'un yevme kutil'e ez-za'im eserinin arapça ingilizceden türkçe çevirisi ile arapça metnin karşılaştırmalı bir incelenmesi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi (ÇUD)*, Güz 2018, (1-34).
- Yıldız, M., & Şanverdi, H. İ. (2019, Bahar). Azrâ'u câkartâ adlı romanın türkçe çevirilerinin çeviri stratejileri açısından incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, Bahar, 2019; (19), 237-262.
- Yıldız, Ş. (2004). Çeviride eşdeğerlik ve çevirikuramları bağlamında karşılaştırmalı bir çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(12). 03 30, 2019

tarihinde <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/717/669> adresinden erişilmiştir.

Yılmaz, H. (2010). Metinlerarası bir çevirmen, *10. Uluslararası Dil, Deyiş, Yazınbilim Sempozyumu bildirileri II*, 3-5 Kasım 2010, pp.150-158. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Yılmaz, H. (2011). *Metin ve iletişim*. Konya: Çizgi.

Yücel, F. (2016). *Çevirinin tarihi*. İstanbul: Çeviribilim.

Yücel, O. (2004). *Çevirinin yeri ve önemi*. Ankara: Yelken.

EKLER

Ek 1: İkinci Sınıflara Uygulanan Anket

ARAP DİLİNDE ÇEVİRİNİN EPİSTEMOLOJİK DEĞERİ ARAŞTIRMASI PROJESİ

Anket: 01 -Bu bir ankettir. Doğru yanlı olarak değerlendirmeyiniz.

-Değerli meslektaşlarım,

“Arap Dilinde Çevirinin Epistemolojik Değeri Araştırma Projesi” kapsamında düşüncelerinizden

faydalanmak istenilmektedir. Lisans dersleriniz arasında Arapça-Türkçe ya da Türkçe-Arapça çeviri dersi almaktasınız. Çevirinin çeşitli kuram ve stratejileri vardır. Belki bu bilgileri doğrudan almazsanız da çeviri sırasında sözlü bilgiler verildiği, bilinmektedir.

Bu bağlamda, bildiğiniz ya da hakkında fikrinizin bulunduğu aşağıdaki sorulara cesurca ve hür bir şekilde cevaplandırmanız beklenilmektedir. Rast gele doldurulması halinde, verdiğiniz bilgilerin anlamsız olduğu gibi projemize de bir katkısı olmadığını belirtmek isteriz.

Vereceğiniz on dakika süreyle projemize katılmış, siz ve gelecekteki meslektaşlarımızın çeviri becerilerine bir dönüşü olacağını proje sonrasında daha açık bir şekilde anlaşılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Yr. Doç.Dr. Murat ÖZCAN

Danışman

Abdullah SERTKAYA

Araştırmacı

A. Öncelikle kişisel bilgilerinizin güvence altında olduğunu Üniversitemizin Etik Kurulu tarafından sağlandığını belirtmek isteriz.

Adı-Soyadı:.....

Sınıfı (lisans):2 ... (Lisans):...

Şubesi:

No: !

İletişim-e-posta hakan@gaun.edu.tr

GSM:.....

B. Türkçe soruları cevaplandırınız. (E (vet) H (ayıy) Hiç B (iri)

1.Dilsel ve iletişim çeviri birbirinden farklıdır.	E	H	HB
2.Türkçe-Arapça çeviri zordur.	E	H	HB
3. Arapça-Türkçe-Türkçe-Arapça yazılı çeviride tercüme edemediğiniz kelimeler için nasıl bir yöntem kullanıyorsunuz? Sadece yönteminizin adını yazınız.....			
4.Tercümesini yaptığınız cümlelerin doğru olup olmadığını hangi yöntemle sağlıyorsunuz.?			
5. Arapça-Türkçe-Türkçe-Arapça çeviri yaparken en çok yararlandığımız yerli-yabancı çevirmenden bir kaçının adını yazınız.			
6. Daha çok hangi alanda çeviri yapıyorsunuz? Edebiyat ...Ekonomi.....Teknik.....SosyalDiğerleri			
7.Ben çeviri yaparken cümleye, cümle içindeki sözcük ya da deyimlere bakmadan anladığımı çeviririm.			
Katılıyorum Katılmıyorum..... Hiç Katılmıyorum Kısmen Katılıyorum... Tamamen Katılıyorum.....			

Arka sayfada Arapça cümleleri cevaplandırınız.

ARAP DİLİNDE ÇEVİRİNİN EPİSTEMOLOJİK
DEĞERİ ARAŞTIRMASI PROJESİ

Anket: 01 -Bu bir ankettir. Doğru yanlış olarak değerlendirmeyiniz.

8. Verilen Arapça الفتاة الصفراء الشقراء eş dizimi tercüme ediniz. ¹
9- verilen eşdizimsel ifadenin birebir anlamını değil, standart eşdizimsel karşılığını yazınız. ² وضعت الحرب أوزارها وضع الهامش للكتاب وضع تقريرا
صناعات ثقيلة خطأ فدح قامت بمهمة كذا 10- Yukarıdaki serbest eşdizimleri tercüme ediniz. ³
11- verilen eş dizim türünü tercüme ediniz ⁴ اندلعت اشتباكات بين
12- موارد الجنمان Arapça ifadesi "toprağa verilmesi" anlamına gelir. ⁵ Hiç katılmıyorum..... Katılmıyorum.....Katılıyorum..... kısmen katılıyorum Tamamen katılıyorum.....
13- قرة العين وقع بالأحرف الأولى لهج بالثاء على Sözcük dizilişlerin anlamını yazınız. ⁶
14. Aşağıda verilen özel isimlerin çevirisini yapınız ⁷ . حج البيت فطمة ازهرام أبو عنار

¹ Suçin, öteki dilde var olmak, multilingual, İstanbul, 2007, s.115

² Suçin, a.g.e.s.119

³ Suçin, a.g.e.s.121

⁴ Suçin, a.g.e.s.122

⁵ Suçin, a.g.e.s.124

⁶ Suçin, a.g.e.s.129

⁷ Suçin, a.g.e.s.132

Arka sayfada Arapça cümleleri cevaplandırınız.

Ek 2: Üçüncü Sınıflara Uygulanan Anket

ARAP DİLİNDE ÇEVİRİNİN EPİSTEMOLOJİK DEĞERİ ARAŞTIRMASI PROJESİ

Anket: 01 -Bu bir ankettir. Doğru yanlış olarak değerlendirmeyiniz.

-Değerli meslektaşlarım,

"Arap Dilinde Çevirinin Epistemolojik Değeri Araştırma Projesi" kapsamında düşüncelerinizden

faydalanmak istenilmektedir.Lisans dersleriniz arasında Arapça-Türkçe ya da Türkçe-Arapça çeviri dersi almaktasınız. Çevirinin çeşitli kuram ve stratejileri vardır. Belki bu bilgileri doğrudan almazsanız da çeviri sırasında sözlü bilgiler verildiği, bilinmektedir.

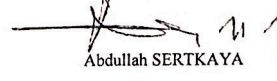
Bu bağlamda, bildiğiniz ya da hakkında fikrinizin bulunduğu aşağıdaki sorulara cesurca ve hür bir şekilde cevaplandırmanız beklenilmektedir. Rast gele doldurulması halinde, verdiğiniz bilgilerin anlamsız olduğu gibi projemize de bir katkısı olmadığını belirtmek isteriz.

Vereceğiniz on dakika süreyle projemize katılmış, siz ve gelecekteki meslektaşlarımızın çeviri becerilerine bir dönüşü olacağını proje sonrasında daha açık bir şekilde anlaşılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Yr. Doç.Dr. Murat ÖZCAN

Danışman

Abdullah SERTKAYA

Araştırmacı

A. Öncelikle kişisel bilgilerinizin güvence altında olduğunu Üniversitemizin Etik Kurulu tarafından sağlandığını belirtmek isteriz.

Adı-Soyadı:.....

Sınıfı (lisans):2 (Lisans):...

Şubesi:

No:

İletişim-e-posta

GSM:.....

B. Türkçe soruları cevaplandırınız. (E (vet) H(ayır) Hiç B (iri)

1.Dilsel ve iletişim çeviri birbirinden farklıdır.	E	H	HB
2.Türkçe-Arapça çeviri zordur.	E	H	HB
3. Arapça-Türkçe-Türkçe-Arapça yazılı çeviride tercüme edemediğiniz kelimeler için nasıl bir yöntem kullanıyorsunuz? Sadece yönteminizin adını yazınız.....			
4.Tercümesini yaptığınız cümlelerin doğru olup olmadığını hangi yöntemle sağlıyorsunuz.?			
5. Arapça-Türkçe-Türkçe-Arapça çeviri yaparken en çok yararlandığınız yerli-yabancı çevirmenden bir kaçının adını yazınız.			
6. Daha çok hangi alanda çeviri yapıyorsunuz? EdebiyatEkonomi.....Teknik.....SosyalDiğerleri			
7.Ben çeviri yaparken cümleye, cümle içindeki sözcük ya da deyimlere bakmadan anladığımı çeviririm. Katılıyorum Katılmıyorum..... Hiç Katılmıyorum Kısmen Katılıyorum... Tamamen Katılıyorum.....			

Arka sayfada Arapça cümleleri cevaplandırınız.

ARAP DİLİNDE ÇEVİRİNİN EPİSTEMOLOJİK
DEĞERİ ARAŞTIRMASI PROJESİ

Anket: 01 -Bu bir ankettir. Doğru yanlı olarak değerlendirmeyiniz.

8-	شعرت بجدران قفصي تضيق تضيق (boşluğu doldurunuz)	Göğüs kafeslerimin duvarlarınınhissettim ¹
9-	كان تصميم طائرة اعلانية ما يزال يضئ ينطفئ يضئ ينطفئ Reklam amaçlı bir uçak maketi	(boşluğu tamamlayınız.) ²
10-	تلق صاحب السمو المالك خادم الحرمين الشريفين حفظه الله رعاه برقية من فخامة رئيس جمهورية تركيا Cumhurbaşkanı'ndan bir telgraf mesaj aldı. (boşluğu doldurunuz) ³	
11	حسب النص الوارد في إفاة كتابية مشفوعة بيمين قدمتها [مؤسسة] لونرو بتأريخ 2 نوفمبر 1988 , فإن الدعاءات... - Lonrho'nun 2 Kasım 1988 tarihinde sunduğu..... (boşluğu doldurunuz) .deki ifadelere göre, suçlamalar. ⁴	
12-	احمد : تتربى في عزك . عبدالله : الله بعزك (Türkçeye çeviriniz.)	Ahmet:..... Abdullah:.....
13-	نظر المعلم الى صبية قلق و سألها ثانيا عن موعد قدوم الزبون ... (altı çizili kelimelerin anlamını yazınız.)	merak içinde bakarak ona müşterinin ne zaman geleceğini yeniden sordu.
14-	Aşağıdaki ifadelerin Türkçe kısaltmalarını (TBMM,T.C. vb) yazınız. أجب من فضلك [.....] الأمم المتحدة [.....] قبل الميلاد [.....] درجة الليسانس في الآداب [.....] وغیره من [.....] الاتحاد الأوروبي [.....]	

¹ Suçin, Öteki Dilde Var olmak, Şay, 2013, s.112

² Suçin, a.g.e.s.115

³ Suçin, a.g.e.s.230-231

⁴ Suçin, a.g.s.227

⁵ Suçin,a.g.e.s. 216

Arka sayfada Arapça cümleleri cevaplandırınız.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR